

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
UNIVERSITY OF BANJA LUKA
ФАКУЛТЕТ ПОЛИТИЧКИХ НАУКА
FACULTY OF POLITICAL SCIENCES

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ

ФАКУЛТЕТ ПОЛИТИЧКИХ НАУКА

ИЗВЈЕШТАЈ О САМОЕВАЛУАЦИЈИ СТУДИЈСКОГ ПРОГРАМА ПОЛИТИКОЛОГИЈЕ

(Први циклус студија, 2019/20. школска година)

Бања Лука, новембар 2021. године

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
ФАКУЛТЕТ ПОЛИТИЧКИХ НАУКА

**ИЗВЈЕШТАЈ О САМОЕВАЛУАЦИЈИ СТУДИЈСКОГ
ПРОГРАМА ПОЛИТИКОЛОГИЈЕ**

(Први циклус студија, 2019/20. школска година)

Декан Факултета политичких наука:

Проф. др Ранка Перић Ромић, ванредни професор

М.П.

Универзитет у Бањој Луци

Факултет политичких наука

ИЗВЈЕШТАЈ О САМОЕВАЛУАЦИЈИ СТУДИЈСКОГ ПРОГРАМА ПОЛИТИКОЛОГИЈЕ

(Први циклус студија, 2019/20. школска година)

Извјештај о самоеваулацији Студијског програма политикологије израдио је *Тим за провођење поступка интерне евалуације Студијског програма политикологије* именован на сједници Наставно-научног вијећа Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци, одржаној 19.10.2021. године. Одлуком Наставно-научног вијећа дефинисано је да *Тим за провођење поступка интерне евалуације Студијског програма политикологије* чине сљедећи чланови (Број одлуке: **08/3.965-6/21** од 19.10.2021. године):

1. проф. др **Владе Симовић**, руководилац Студијског програма политичких наука¹
2. проф. др **Невенко Врањеш**, продекан за наставу на Факултету политичких наука
3. доц. др **Жељко Будимир**, секретар Студијског програма политичких наука
4. **Милорад Којић**, директор Републичког центра за истраживање рата, ратних злочина и тражење несталих цивила
5. **Радослав Вуковић**, студент првог циклуса студија на Студијском програму политикологије

¹ Назив актуелног студијског програма је Студијски програм политичких наука са усмјерењима Међународни односи и Јавна администрација. Са друге стране извјештај се ради за школску 2019/20 . годину када је био актуелан Студијски програм политикологије. Подаци у тексту су јасно наглашени када је ријеч о садашњем и ранијем студијском програму

САДРЖАЈ ИЗВЈЕШТАЈА О САМОЕВАЛУАЦИЈИ СТУДИЈСКОГ ПРОГРАМА ПОЛИТИКОЛОГИЈЕ

(Први циклус студија, 2019/20. школска година)

1. УВОД

1.1. Уводно образложење

1.2. Општи подаци о Универзитету у Бањој Луци

1.3. Општи подаци о Факултету политичких наука

- 1.3.1. Примјена Болоњског процеса на Факултету политичких наука у
Бањој Луци

2. ИНТЕРНА ЕВАЛУАЦИЈА СТУДИЈСКОГ ПРОГРАМА ПОЛИТИКОЛОГИЈЕ

2.1. Основни подаци о Студијском програму политикологије

2.2. Политика осигурања квалитета

- 2.2.1. Документи који регулишу Политику осигурања квалитета Факултета политичких наука и Студијског програма политикологије
- 2.2.2. Укљученост интерних актера у израду Политике осигурања квалитета Факултета политичких наука и Студијског програма политикологије
- 2.2.3. Политике осигурања квалитета и научни рад
- 2.2.4. Примјена обезбјеђења квалитета у пракси

2.3. Креирање и одобравање студијских програма – Студијски програм политикологије

- 2.3.1. Документи који дефинишу начин усвајања студијских програма и процесе њиховог развоја
- 2.3.2. Развој Студијског програма политичких наука

2.4. Студијски програм политикологије – образовни аспекти

- 2.4.1. Образовни циљеви Студијског програма политикологије
- 2.4.2. Исходи учења Студијског програма политикологије
- 2.4.3. Наставни план и програм Студијског програма политикологије
- 2.4.4. Научно-истраживачки рад студената током студија на Студијском програму политикологије

- 2.4.5. Периодично прилагођавање научних планова и програма Студијског програма политикологије
- 2.4.6. Усклађеност Студијског програма политикологије са сличним високошколским установама у региону
- 2.4.7. ЕЦТС бодовање предмета Студијског програма политикологије
- 2.4.8. Начин похађања студија, оцјењивање и организација испитних рокова на Студијском програму политикологије

2.5. Задовољство послодаваца стеченим компетенцијама студената

- 2.5.1. Повратне информације о раду свршених студената Студијског програма политикологије
- 2.5.2. Оцјена **Милорада Којић**, директора Републичког центра за истраживање рата, ратних злочина и тражење несталих цивила

2.6. Студенти

- 2.6.1. Број студената, упис и трендови
- 2.6.2. Упознатост студената са документима који се односе на њихова права и обавезе на Универзитету у Бањој Луци
- 2.6.3. Учешће студената у креирању процеса на Студијском програму политикологије
- 2.6.4. Могућности размјене студената
- 2.6.5. Излазни профил студената
- 2.6.6. Стопа успјешности студената и ниво запошљавања свршених студената
- 2.6.7. Студентско оцјењивање рада наставника и сарадника Студијског програма политикологије и Факултета политичких наука
- 2.6.8. Истраживања о задовољству студената радом Студијског програма политикологије

2.7. Наставно и административно-техничко особље

- 2.7.1. Наставно особље
- 2.7.2. Избор и напредовање наставног и сарадничког особља
- 2.7.3. Усавршавање наставног кадра и управљање људским ресурсима

2.8. Материјални предуслови за учење (библиотека, рачунарски центар, простор за студентску организацију и њихов несметани рад)

2.9. Информисање студената и јавности о раду Факултета политичких наука и Студијског програма политикологије

2.9.1. Начини информисања студената и јавности, редовност и ажурност информација

2.9.2. Водич за будуће студенте

2.10. *Континуирано праћење и периодична ревизија студијских програма*

3. SWOT АНАЛИЗА СТУДИЈСКОГ ПРОГРАМА ПОЛИТИКОЛОГИЈЕ

4. ЗАКЉУЧАК

ИЗВЈЕШТАЈ О САМОЕВАЛУАЦИЈИ СТУДИЈСКОГ ПРОГРАМА ПОЛИТИКОЛОГИЈЕ

(Први циклус студија, 2019/20. школска година)

1. УВОД

1.1. Уводно образложење

Значај високог образовања у савременом свијету је неупитан. Ниједно модерно друштво не може да напредује без квалитетног високог образовања. Због тога се годинама уназад посебна пажња посвећује осигурању квалитета високог образовања у свијету. Бројне су конференције и институције утицале на процес остваривања већег квалитета високог образовања у бројним земљама свијета и њиховим универзитетима. Један од докумената којим се дају смјернице у области осигурања квалитета дефинисан је у оквиру Министарске конференције у Јеревану 2015. године. Тада је одобрен документ под називом „Стандарди и смјернице за обезбјеђивање квалитета у Европском простору високог образовања“. У том битном документу којим је успостављен консензус око начина вредновања и изградње квалитета високог образовања истакнуто је сљедеће: „Високо образовање, истраживачки рад и иновације имају кључну улогу у пружању подршке друштвеној повезаности, економском расту и конкуренцији на глобалном плану. С обзиром на жељу да европска друштва све више буду друштва која се заснивају на знању, високо образовање је основна компонента социо-економског и развоја културе. Истовремено, све већа потреба за умијећима, вјештинама и знањима тражи од високог образовања да на њих одговори на нове начине“.

Наведени цитат говори о могућностима да се кроз усавршавање високог образовања изграде савремена и глобално увезана друштва знања. Ријеч је о друштвима великог цивилизацијског напретка. Историја човјечанства умногоме показује да висок квалитет живота остварују она друштва која су имала велико знање, теоријски и технолошки напредак. У циљу стварања друштва знања неопходно је радити на континуираном праћењу и повећавању квалитета високог образовања. Један

од првих корака у праћењу и развоју квалитета високог образовања јесте самовалуација студијских програма као основних јединица рада и развоја једног факултета. Водећи се „Одлуком о критеријумима за акредитацију студијских програма првог и другог циклуса студија у Босни и Херцеговини“, коју је донијела Агенције за развој високог образовања и обезбјеђивање квалитета приступамо процесу израде Извјештаја о самовалуацији Студијског програма политикологије Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци.

Садржај самовалуационог извјештаја који је дио процеса усвајања докумената за даљу имплементацију Болоњског процеса састоји се из четири основна поглавља. То су: Увод, Интерна евалуација Студијског програма политикологије (у њој су уписани најважнији дијелови самовалуације), SWOT анализа Студијског програма политикологије и Закључак. У оквиру наведених поглавља дати су одговори на питања дефинисана кроз критеријуме настале на основу „Одлуке о критеријумима за акредитацију студијских програма првог и другог циклуса студија у Босни и Херцеговини“, усвојене од стране Агенције за развој високог образовања и обезбјеђивање квалитета.

1.2. Општи подаци о Универзитету у Бањој Луци

Текстуалном дијелу овог поглавља претходи табеларни приказ у којем су наведени општи подаци о Универзитету у Бањој Луци.

Табела: Општи подаци о Универзитету у Бањој Луци²

Табеларни преглед општих података о Универзитету у Бањој Луци	
Назив, адреса и e-mail адреса институције	Универзитет у Бањој Луци Булевар војводе Петра Бојовића 1А 78000 Бања Лука info@unibl.org
Интернет адреса	www.unibl.org
Назив, број и датум акта о оснивању	РЕПУБЛИКА СРПСКА – НАРОДНА СКУПШТИНА Закон о измјенама и допунама Закона о високом образовању (Службени гласник Републике Српске, Број 30/07)
Пореско-идентификациони број (ПИБ)	401017720006
Матични број додијељен од Републичког завода за статистику	01040251
Име, презиме и адреса (назив и сједиште) оснивача	РЕПУБЛИКА СРПСКА
Број и датум одлуке о именовању лица овлашћеног за заступање	Број: 02/04-3.733-1/18 од 20.03.2018. године
Број и датум дозволе за рад високошколске установе	07.23/602-3900/09, од 22.06.2009. год.

² <http://www.unibl.org/>

Број и датум дозволе за рад ван сједишта	07.23/612-625-2/10, од 12.11.2010. год.
Ректор Универзитета у Бањој Луци	проф. др Радослав Гајанин, ректор
Организационе јединице, чланице Универзитета у Бањој Луци	1. Академија умјетности 2. Архитектонско-грађевинско-геодетски факултет 3. Економски факултет 4. Електротехнички факултет 5. Машински факултет 6. Медицински факултет 7. Пољопривредни факултет 8. Правни факултет 9. Природно-математички факултет 10. Рударски факултет 11. Технолошки факултет 12. Факултет политичких наука 13. Факултет физичког васпитања и спорта 14. Филозофски факултет 15. Филолошки факултет 16. Шумарски факултет 17. Факултет безбједносних наука 18. Институт за генетичке ресурсе
Контакт особа (за посјету)	Проф. др Страин Посављак, проректор за наставу
Број телефона	+387 51 321 181

Из табеларног приказа Универзитета у Бањој Луци могуће је уочити да овај универзитет чини седамнаест факултета и Институт за генетичке ресурсе. Према броју факултета, наставног и административног особља и студената ова је високошколска институција највећа у Републици Српској и друга је по величини у Босни и Херцеговини.

Универзитет у Бањој Луци основан је 7. новембра 1975. године. У оквиру првобитног састава овог Универзитета било је свега пет факултета. То су били: Електротехнички факултет, Машински факултет, Технолошки факултет, Правни факултет и Економски факултет. У оквиру тада основаног Универзитета, битног за развој Бања Луке и Босанске Крајине, дјеловале су и три више школе. Три године касније 1978. основан је и Медицински факултет. Све до почетка рата 1992. године задржавана је структура факултета и виших школа дефинисана седамдесетих година.

У околностима догађаја из деведесетих година 20. вијека и трагичних ратних дешавања на простору Босне и Херцеговине створила се потреба за развојем нових факултета и студијских програма у оквиру Универзитета у Бањој Луци. Међу првима настају Пољопривредни и Шумарски факултети основани 1992. године. Двије године касније образује се Филозофски факултет (1994.), а недуго после њега и Архитектонско-грађевински факултет (1995.). Природно-математички факултет почиње са радом 1996. године, док је Академија умјетности формирана 1999. године. Факултет физичког васпитања и спорта основан је 2001. године. Године 2009. формирају се Филолошки факултет, Факултет политичких наука и Институт за генетичке ресурсе, а годину дана касније и Рударски факултет. Посљедња у низу образовних институција формираних на Универзитету у Бањој Луци је Факултет безбједносних наука, формиран 2017. године.

У оквиру седамнаест факултета Универзитета у Бањој Луци дјелује шездесет и четири студијска програма првог циклуса студија, шездесет и шест програма другог циклуса и петнаест студијских програма трећег циклуса студија. Овај број студијских програма и усмјерења чини Универзитет у Бањој Луци једним од већих и значајнијих у региону.

Када је ријеч о кадровским ресурсима, на Универзитету у Бањој Луци наставу изводи осам стотина и једанаест наставника и сарадника у пуном радном односу. На Универзитету у Бањој Луци допунски радни ангажман остварује још и стотину

седамдесет наставника, стотину шездесет и осам гостујућих професора из иностранства и стотину двадесет и један стручни сарадник за потребе реализације клиничке праксе..

На административно-техничким пословима Универзитета у Бањој Луци ради пет стотина педесет и девет службеника. Заједно са наставницима и сарадницима они су у функцији око 15.000 студената колико их тренутно студира на Универзитету у Бањој Луци. Иако је већина студената из бањолучке регије и Републике Српске, све је примјетнији долазак студената из иностранства који Универзитет у Бањој Луци бирају за своје мјесто академског учења и живота.

Дипломе основних студија на Универзитету у Бањој Луци до сада (2018.) стекло је преко четрдесет хиљада студената. Титулу магистра и мастера стекло је преко двије и по хиљаде студената, док је титулу доктора наука стекло њих осамстотина шест бивших студената Универзитета у Бањој Луци.

Највећи дио факултета Универзитета у Бањој Луци смјештен је у два кампуса и неколико објеката изван њих. Оба кампуса налазе се уз ријеку Врбас и у непосредној су близини централне градске језгре Бања Луке. Један од кампуса је грађен прије рата у Босни и Херцеговини (1992.), док је други настао двијехиљадетих квалитетним пренамјеновањем бивше касарне Врбас. У оба кампуса налазе се студентски домови са четири студентска павиљона. Студентски центар којем припадају студентски домови располаже са студентским ресторанима, спортским теренима, студентским клубовима и Универзитетским рачунарским центром. Све ово чини студентски живот довољно квалитетним да може да одговори потребама савременог студирања.

У поменутих објектима Универзитет у Бањој Луци располаже са просторним капацитетима одговарајућим за извођење наставе и вјежби на свим студијским програмима. То подразумијева одговарајуће амфитеатре, учионице, библиотеке, читаонице, лабораторије и рачунарске сале. Укупна површина учионица на Универзитету у Бањој Луци износи око 16.000 m², док је лабораторијски простор нешто мањи и покрива око 10.000 m². Већина учионица опремљена је одговарајућим рачунарима и видео опремом за приказивање дигиталних наставних садржаја. Универзитет располаже са двадесет рачунарских сала које имају стални приступ интернету. Укупан библиотечки фонд свих факултета Универзитета у Бањој Луци је

стотину осамдесет пет хиљада књига. Универзитет у Бањој Луци претплаћен је на седамдесет пет научних часописа.

Универзитет у Бањој Луци члан је Европске асоцијације универзитета (European University Association - EUA). Такође је потписник Велике повеље универзитета (Magna Charta Universitatum). Универзитет у Бањој Луци члан је и Међународне универзитетске мреже академске и истраживачке сарадње, у окриљу Научног парка Универзитета La Sapienza из Рима (Италија), као и Генералне скупштине Интеруниверзитетског центра за научни рад и сарадњу са Источном и Југоисточном Европом (CIRCEOS), са сједиштем на Универзитету у Барију (Италија). Универзитет у Бањој Луци члан је Мреже универзитета UniAdriion, са сједиштем у Анкони (Италија), као и Евро-медитеранске фондације (EMUNI), са сједиштем у Словенији и Универзитетске агенције за франкофонију (AUF). Сва побројана чланства говоре нам о одлучности Универзитета у Бањој Луци да сарађује са другим високошколским установама широм свијета, да подржава свјетске и регионалне иницијативе и сарадњу, што га чини једним од најотворенијих универзитета у Босни и Херцеговини.

Већина горе наведених података доступна је на званичном сајту Универзитета у Бањој Луци³.

³ <https://www.unibl.org/sr/univerzitet/o-univerzitetu>

1.3. Општи подаци о Факултету политичких наука

Прије него што наведемо најважније податке о Факултету политичких наука Универзитета у Бањој Луци, његовом настанку и развоју, дајемо табеларни приказ основних података о Факултету политичких наука, као и табеларни приказ његове организационе структуре.

Табела: Општи подаци о Факултету политичких наука⁴

Подаци о организационој јединици	
Назив организационе јединице	Универзитет у Бањој Луци Факултет политичких наука
Адреса	Булевар војводе Петра Бојовића 1А, 78.000 Бања Лука
Контакт телефони и факс	Телефон: 00387 51/ 304-001 Факс: 00387 51/ 304-032
E-mail	info@fpn.unibl.org
Веб-адреса	http://www.fpn.unibl.org/
Одговорна особа за самоевалуацију	проф. др Ранка Перић Ромић, декан
Одговорна особа за самоевалуацију на Студијском програму политичких наука	проф. др Владе Симовић, руководилац Студијског програма политичких наука/политикологије
Контакти одговорне особе (E-mail, телефон)	vlade.simovic@fpn.unibl.org Телефон: 00387 51/ 304-017

Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци један је од млађих факултета, основан 2009. године. Међутим, његови студијски програми, од којих је најстарија социологија, далеко су старији од самог факултета. Овај факултет је

⁴ <https://fpn.unibl.org/>

формално настао издвајањем четири студијска програма из Филозофског факултета Универзитета у Бањој Луци 2009. године. То су били студијски програми **социологије, журналистике, социјалног рада и политичких наука**. Сва четири студијска програма били су лиценцирани као трогодишњи курсеви од 180 ЕЦТС бодова (број Дозволе за извођење студијских програма 07.29616/07 од 28.12.2007. године).

Први вршилац дужности декана Факултета политичких наука био је професор Лазо Ристић. На иницијативу проф. др Ненада Кеџмановића, првог изабраног декана Факултета политичких наука, покренут је процес релиценцирања тадашњих трогодишњих студијских програма. Овим су процесом настала четири тзв. „прелазна” четворогодишња студијска програма од 240 ЕЦТС бодова по којем су наставили да студирају постојећи студенти и четири нова студијска програма од, такође, 240 ЕЦТС бодова по којем је уписана тадашња нова генерација студената. Ријеч је о четири новолиценцирана студијска програма који су овим процесом обogaћени за боље и садржајније предмете, као и већу комплементарност са сличним студијима у региону. То су: **Политикологија, Социјални рад, Новинарство и комуникологија и Социологија** (број Дозволе за извођење студијских програма, 07.023/612-454-14/10 од 15.10.2010. године).

Полсије урађених извјештаја о самоевалуацији студијских програма током 2018. године и емпиријског истраживања о студентима, запослењу и каријерном обрасцу дипломираних студената Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луциведеног у првој половини 2019. године, створила се свијест о потреби измјене тадашњих студијских програма. На иницијативу бившег декана проф. др Здравка Злокапе, 2019. године се кренуло у процес реализације нових студијских програма. Резултат тих измјена био је тај да је данашњи Факултет политичких наука добио слједеће студијске програме: **Политичких наука** (усмјерења Међународни односи и Јавна администрација), **Новинарство и комуникологија** (усмјерења Мултимедијално новинарство и Односи с јавношћу), **Примијењена социологија** (усмјерења Организација, рад и људски ресурси и Друштвена аналитика) и **Социјални рад**.

Послије три године постојања Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци покреће мастер студије (академска 2011/2012. година). Уз велико интересовање и одзив студената покрећу се слједећа мастер усмјерења: **Политиколошке студије, Међународне студије, Новинарске, Комуниколошке и Студије социјалног рада**

(број Дозволе за извођење студијских програма, 07.023/612-669-10/11 од 19.09.2010. године - табела 2.2).

Године 2017. лиценциран је програм докторских студија под називом **Докторски студиј друштвених наука за истраживачке области Социологија, Политикологија, Социјални рад и социјална политика и Студије медија**. Овај дуго припремани програм почео је са извођењем наставе у академској 2017/2018. години у три истраживачке области и то: **Социологија, Политикологија и Студије медија**. (Рјешење о испуњености услова за извођење студијског програма трећег циклуса, број 07.05/612-176-8/14 од 05.10.2016. године).

У наставку слиједи табеларни приказ циклуса студија, усмјерења и звања која се стичу на садашњем Студијском програму политичких наука са усмјерењима Међународни односи и Јавна администрација.

Табела: Циклуси студија, усмјерења и звања⁵

Студијски програми			
Циклуси студија, усмјерења и звања			
Политичке науке	Студијски програм на који се односи Извјештај о самоевалуацији:	Други циклус студија: Дипломске академске студије политикологије и међународних односа - усмјерења:	Трећи циклус студија: истраживачка област Политикологија, усмјерења: политикологија и међународни односи (звање: доктор политичких наука – 480 ЕЦТС – Политикологија и доктор политичких наука – 480 ЕЦТС – Међународни односи
	Први циклус студија: Основне академске студије политикологије; звање: дипломирани политиколог међународних	политиколошке студије, звање: мастер политикологије – 300 ЕЦТС; међународне студије, звање:	

⁵ <http://www.fpn.unibl.org/index.php/osnovne-studije>, <http://www.fpn.unibl.org/index.php/master-studije/studijski-programi>, <http://www.fpn.unibl.org/index.php/doktorske-studije>

	односа и дипломирани	мастер међународних односа – 300 ЕЦТС; јавна управа и јавне политике, звање: мастер политикологије, јавне службе и администрација – 300 ЕЦТС и локална самоуправа, звања: мастер политикологије, локална самоуправа – 300 ЕЦТС	
	Новолиценцирани		
	студијски		
	програм:		
	Први циклус		
	студија:		
	Основне академске		
	студије		
	политичких наука		
	са усмјерењима		
	Међународни		
	односи и Јавна		
	администрација;		
	звање:		
	дипломирани		
	политиколог –		
	усмјерење		
	Међународни		
	односи и		
	дипломирани		
	политиколог –		
	усмјерење Јавна		
	администрација		

Најважније тијело на Факултету политичких наука Универзитета у Бањој Луци је Наставно-научно вијеће Факултета. Факултетом управља декан, иза којег су по хијерархији два продекана – један за наставу, а други за научно-истраживачки рад. Затим слиједи Колегиј факултета, као савјетодавни орган декана, потом студијски програми као подорганizacione јединице којима управљају руководиоци и секретари. У истом рангу подорганizacione јединице је и Институт за друштвена истраживања.

Све подорганizacione јединице имају своја вијећа која дјелују у оквиру законских и статутарних надлежности Републике Српске и Универзитета у Бањој Луци⁶. У даљој хијерархији слиједе наставници, потом сарадници и на крају административно особље Факултета.

Наставу и вјежбе на основном студију Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци изводи искључиво наставни и сараднички кадар запослен на Бањолучком универзитету. Гостујући професори се ангажују само на студијама другог и трећег циклуса. У пуном радном односу, на Факултету политичких наука Универзитета у Бањој Луци запослено је 36 наставника и сарадника.

Правне, кадровске, рачуноводствене, библиотечке, административне, техничке и друге послове који су од заједничког интереса за обављање дјелатности Факултета, обављају стручне службе чији рад организује и координише секретар Факултета политичких наука у Бањој Луци. Укупан број стално запослених у оквиру административног апарата Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци је 25 радника.

У циљу подстицања и јачања научно-истраживачког рада у области друштвених наука и друштвених актуелности Факултет политичких наука је 2013. године ушао у амбициозан пројекат оснивања **Института за друштвена истраживања**⁷. Институт је добио статус подорганizacione јединице, какав имају и студијски програми. Најбољи студенти са сва четири студијска програма, као и бројни наставници и сарадници, радили су у оквиру ове институције и стицали научну праксу. Институт је реализовао бројне пројекте од којих издвајамо најважније: Мотиви за политички ангажман младих у Бањалуци (април 2014. до јул 2014. године) и Медијска слика Републике Српске (април 2014. године до септембра 2015. године).

Својим радом Институт је оснажио углед Факултета политичких наука, али и Универзитета у Бањој Луци у цјелини.

Студенти Факултета политичких наука Универзитета су добро организовани и активни. Они дјелују кроз двије студентске организације које имају исти третман. То

⁶ http://unibl.org/uploads/files/strane/zakoni_i_interni_propisi/2017/,
http://unibl.org/uploads/files/strane/zakoni_i_interni_propisi/2017/Statut/Statut.pdf,
<https://www.paragraf.ba/propisi/republika-srpska/zakon-o-visokom-obrazovanju.html>
⁷ <http://idi.fpn.unibl.org>

су: Студентска организација Факултета политичких наука⁸ и Клуб студената политичких наука⁹.

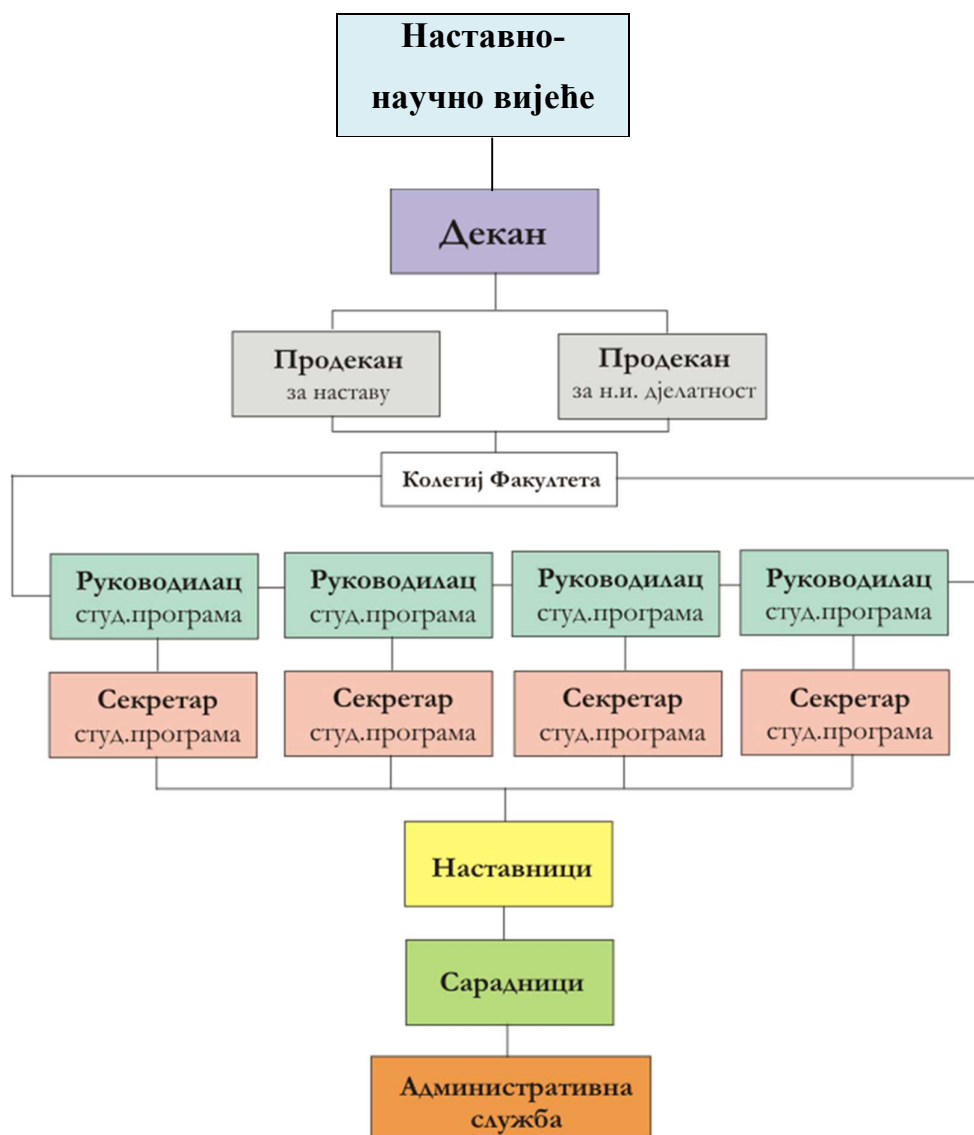
Од 2017. године на Факултету политичких наука дјелује Дебатни клуб¹⁰. Циљ дебатног клуба је развијање и усавршавање реторичких вјештина студената Факултета политичких наука, Универзитета у Бањој Луци, али и отварање битних теоријских и друштвених тема.

⁸ <http://www.fpn.unibl.org/index.php/fakultet/organizacije/studentska-organizacija-fpna>

⁹ <http://smunbl.wixsite.com/ksfpn>

¹⁰ <https://fpn.unibl.org/index.php/n-v-s-i/710-prvi-debatni-turnir-debatnog-kluba-fakulteta-politickih-nauka-raskovnik>

Табела: Организациона структура Факултета политичких наука¹¹

Зграда Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци је модерно здање усељено крајем 2013. године. Објекат је прилагођен особама са инвалидитетом и задовољава све основне потребе савременог студирања и научног рада¹². Зграда Факултета политичких наука има нето корисног простора 4481 метар. У оквиру овог простора налази се амфитеатар са 250 мјеста за сједење, 13 учионица капацитета од 40 до 120 мјеста за сједење, свечана сала, сала за састанке у деканату, 37 кабинета за наставнике и сараднике, двије канцеларије за студентске организације Факултета

¹¹ <http://www.fpn.unibl.org/index.php/fakultet/organizacija-fakulteta>

¹² <http://www.fpn.unibl.org/index.php/fakultet/foto-galerija/490-zgrada-fpna>

политичких наука, студентска служба и канцеларије за администрацију, библиотека, читаоница (са укупно 72 мјеста), рачунарски центар (са укупно 36 мјеста) и студентски бифе. Факултет политичких наука посједује укупно 103 рачунара. Од тог броја 30 рачунара је доступно студентима у оквиру рачунарског центра. Факултет политичких наука има сталну – особљу, студентима и гостима факултета доступну – интернет конекцију.

Када је ријеч о издавачкој дјелатности Факултет политичких наука је 2011. године покренуо научни часопис за друштвена питања **Политеиа**¹³, први такве врсте у Републици Српској. Часопис се издаје и у штампаној и у електронској форми. По своме садржају **Политеиа** је мултидисциплинарни научни часопис који објављује научне радове из области политикологије, међународних односа, балканских студија, социологије, комунологије, медијских студија, политичког система, новинарства, односа с јавношћу, геополитике, међународне безбједности, студија културе, социјалне политике, социјалног рада, као и текстове из других области из поља друштвених наука. Занимљиво је да је **Политеиа** једини часопис из области друштвених наука који је регистрован и у Србији и у Републици Српској. **Политеиа** има за циљ спајање домаћих и иностраних истраживача и тема.

У погледу свога садржаја **Политеиа** је заснована на *концепту отвореног приступа* (OPEN ACCESS). Директоријум часописа отвореног приступа (DOAJ) извршио је индексирање часописа Политеиа. На тај начин Политеиа је постала један од 11.224 часописа отвореног приступа из 123 државе свијета. То суштински значи да је сав садржај бесплатно доступан корисницима и њиховим установама. Корисници могу да читају, преузимају, копирају, дистрибуирају, штампају, претражују или да улазе у цјелокупне текстове чланака, као и да их користе у било које друге законски дозвољене сврхе без тражења претходног одобрења од издавача или аутора, што је у складу с дефиницијом отвореног приступа.

Од његовог оснивања на Факултету политичких наука се одржавају научне конференције, округли столови, јавна предавања угледних научника и политичких радника, трибине и панели. Од највећег значаја су међународне конференције посвећене различитим научним и друштвеним питањима.

¹³ <http://www.politeia.fpn.unibl.org>

Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци организовао је бројне округлес столове, јавна предавања и научне конференције, од који су многе имале међународни карактер, чиме се овај факултет научно промовише и отвара ка свијету ¹⁴.

Библиотека Факултета политичких наука динамично – дословно свакодневно – повећава свој књижни фонд. Тренутни библиотечки фонд располаже са 4061 насловом и 7991 примјерком књига, углавном из научних области које се изучавају на Факултету политичких наука, али и у другим друштвеним наукама.

1.3.1. Примјена Болоњског процеса на Факултету политичких наука у Бањој Луци

Процес високог образовања које се одвија на Факултету политичких наука Универзитета у Бањој Луци усклађен је са Болоњским процесом. Пратећи систем болоњског образовања Факултет политичких наука је организовао три циклуса студија на свим студијским усмјерењима.

Студије првог циклуса трају четири године (осам семестара) и вреднују се са 240 ЕЦТС кредит бодова. Студије другог циклуса трају једну годину (два семестра) и вреднују се са 60 ЕЦТС кредит бода. Први и други циклус студија, по завршетку, заједно акумулирају 300 ЕЦТС бодова. Докторске студије Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци су конципирани као јединствен факултетски програм са четири истраживачке области. То су: социологија, политикологија, социјални рад и социјална политика и студије медија. За коју се област студент усмјерав препознаје се кроз распоред предмета и обавеза на првој, другој и трећој години студија, односно при изради докторске дисертације. Студије трећег циклуса трају укупно (три) године.

По завршетку свих циклуса образовања студенти добијају диплому о завршеним студијама са додатком који садржи вјештине, компетенције и знање носиоца дипломе. Додјела бодова којим се вреднују поједини циклуси образовања, проистиче из вредновања појединих предмета. За сваки предмет додјелени су ЕЦТС бодови на основу тежине предмета у контексту оптерећења којег студенти требају да уложе како би постигли планиране исходе учења. Укупан број бодова на студију одређеног

¹⁴ <https://fpn.unibl.org/sr/naucni-rad/konferencije>

циклуса распоређен је на поједине предмете тако да су пропорционални учешћу у укупном оптерећењу потребним да се постигну планирани исходи учења.

Студенти Факултета политичких наука су активно укључени у доношење одлука Факултета кроз своје представнике који су чланови Наставно-научног вијећа. Број студената и начин њиховог избора регулисан је Статутом Факултета¹⁵. Седам студената се путем студентских избора бира у чланство Наставно-научног вијећа Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци. Они равноправно са осталим члановима Вијећа учествују у доношењу одлука. Поред тога, студенти активно учествују у процесу развоја и побољшања студија консултујући се са наставницима и сарадницима, прије свега око предмета које похађају, као и кроз упућивање захтјева, примједби и програмских докумената управи Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци. Студенти активно учествују у планирању и организацији догађаја на Факултету политичких наука Универзитета у Бањој Луци. О њиховим активностима и учешћу у догађајима које организују потребно је детаљније погледати сајт Факултета¹⁶.

Наставни планови и програми по студијским програмима креирају се у складу са процедуром предвиђеном у Закону о високом образовању, као и статутима Факултета политичких наука и Универзитета у Бањој Луци. У обликовању наставних планова примарно учествује наставно особље, а процес је отворен и за учешће студената, као и заинтересованих струковних удружења и експерата из појединих научних области.

¹⁵ <https://fpn.unibl.org/attachments/article/700/Statut%20FPN.pdf>

¹⁶ <https://fpn.unibl.org/sr/>

2. ИНТЕРНА ЕВАЛУАЦИЈА СТУДИЈСКОГ ПРОГРАМА ПОЛИТИКОЛОГИЈЕ

2.1. Основни подаци о Студијском програму политикологије

Свака савремена политичка заједница има потребу да научно анализира и развија своју политичку мисао и кадрове. Република Српска је као ентитет са високим степеном надлежности у оквиру Босне и Херцеговине једна је од таквих политичких цјелина. Сложено уређење Босне и Херцеговине настало је као производ Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини парафираног у Дејтону 21.11.1995. године, а потписаног у Паризу 14.12.1995. године. Њиме је дат висок степен политичке аутономије Републици Српској што подразумева и потпуну надлежност у области образовања. Уставом Босне и Херцеговине загарантована је аутономија која Републици Српској омогућава креирање и провођење бројних политика како на унутрашњем тако и на међународном плану. Овдје се прије свега мисли на надлежности из области провођења права, заштите грађана, економије, здравства, социјалне заштите, туризма, трговине, образовања, културе, спорта и других надлежности које дефинише уставни оквир, како Босне и Херцеговине, тако и Републике Српске.

Користећи погодности своје политичке и образовне аутономије, у Републици Српској је половином двијехиљадетих година, сазрела потреба за отварањем Студијског програма политичких наука. Овај студијски програм има вишеструку друштвену улогу. Она се огледа у чињеници да се временом, у Републици Српској, отворила друштвена потреба за анализирањем и снажењем политичког система, политичке мисли и геополитичке позиције Републике Српске. За такве задатке било је потребно формирати образовну институцију која би одговорила изазовима школовања кадра неопходног за научни и стручни рад у институцијама Републике Српске и Босне и Херцеговине. Рјешење је било у стварању Студијског програма политичких наука.

Задатак формирања овог студијског програма надлежне институције у Републици Српској повјериле су Филозофском факултету, Универзитета у Бањој Луци. Ова је високошколска институција, уз велику помоћ професора са Факултета политичких наука Универзитета у Београду, прије свих проф. др Ненада Кеџмановића, проф. др Милана Јовановића, проф. др Вукашина Павловића, проф. др Чедомира Чупића и

других, успјела да формира и лиценцира овај студијски програм. Тако да је већ 2007. године уписана прва генерација полазника основних студија политичких наука. Потреба за школовањем овог образовног профила унутар Републике Српске произилазила је из кадровског задовољавања научних, политичких и осталих друштвених изазова који су постављени пред политички простор Републике Српске и Босне и Херцеговине. Осим овога постојао је и други разлог практичне нарави. Он се односио на задржавање великог броја студената у Републици Српској који су дипломе из овог усмјерења раније стицали изван овог ентитета, углавном у Србији.

Послије свега двије године Студијски програм политичких наука (тада под називом Политикологија) постаје један од четири студија чијим је издвајањем из Филозофског факултета и каснијим обједињавањем 2009. године, формиран Факултет политичких наука.

Студијски програм политичких наука лиценциран је 2007. године на Филозофском факултету, Универзитета у Бањој Луци као трогодишњи програм. По његовом завршетку студенти су остваривали 180 ЕЦТС бодова. Тадашњи програм обухватао је четрдесет и шест предмета распоређених у шест семестара (са по три страна језика која су се изводила у свих шест семестара). Издвајањем студијских програма политичких наука, журналистике, социјалног рада и социологије из Филозофског факултета, формиран је Факултет политичких наука. Тај је процес завршен 2009. године. Руководство новооснованог факултета увидјело је да тржиште рада не препознаје и не вреднује адекватно трогодишње дипломе високе стручне спреме. У таквим околностима дипломирани политиколози са остварених 180 ЕЦТС бодова стављани су у лошији положај на тржишту рада. Из тог разлога извршено је релиценцирање постојећег студијског програма, коме је додата и четврта година студија.

Овај студијски програм добио је колоквијални назив *Прелазни студијски програм политичких наука* из разлога што су по њему студије завршиле само три генерације студената уписиване 2007., 2008. и 2009. године. „Прелазни” програм имао је укупно шездесет предмета распоређених у осам семестара. Сви постојећи студенти Студијског програма политичких наука добили су анекс уговора о студирању по којем им је омогућено да, уколико то желе, заврше четврту годину студија према новолиценцираним измјенама. Они студенти који нису прихватили одредбе анекса

уговора, задржали су право да дипломирају по првобитној трогодишњој лиценци. Тако да је у овом периоду дипломирало четрнаест студената који су се одлучили за останак у оквирима првобитне лиценце, чиме су стекли звање Дипломирани политиколог – 180 ЕЦТС бодова и диплому трогодишњег студија.

У вријеме док се вршио процес релиценцирања постојећег трогодишњег Студијског програма политичких наука, извршено је ново лиценцирање четворогодишњег **Студијског програма политикологије** по којем студирају генерације уписане од 2010. године па све до данас (2018.). Студијски програм политикологије је 2010. године имао педесет и пет предмета (укључујући и три страна језика који су се изводили у прва четири семестра) распоређених у осам семестара. Од лиценцирања студијског програма 2010. године до 2019. године Студијски програм политикологије имао је измјене мање од 20 ЕЦТС бодова кроз увођење нових изборних предмета. Ријеч је увођењу сљедећих предмета: Српска политичка мисао, Основе међународног права, Међународно политичко комуницирање, предмет на енглеском језику *The Political Economy of Crises*, као и опциони Француски језик који се изводи прва четири семестра. Данас Студијски програм политикологије има укупно шездесет и три предмета распоређена у осам семестара, укључујући и четири страна језика која се изводе у прва четири семестра.

У ранијем дијелу овог документа наведено је да су Извјештај о самовалуацији Студијског програма политикологије урађен 2018. године, који је у великој мјери интегрисан у овај извјештај, те емпиријско истраживање о студентима, запослењу и каријерном обрасцу дипломираних студената Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци проведено у првој половини 2019. године, били умногоме повод за лиценцирање новог студијског програма. Због тога се 2019. године кренуло у процес реализације новог студијског програма под називом: **„Студијски програм политичких наука са усмјерењима Међународни односи и Јавна администрација“** (Број дозволе за рад: 19.040/612-186-14-3/19 од 29.06.2020. године). Нови студијски програм је далеко модернизованији у односу на претходни и умногоме је прилагођен тржишту рада. Већ другу уписну годину, примјетан је пораст студената који уписују Студијски програм политичких наука, у односу на неколико ранијих година када је дошло до стагнације броја студената који су студирали претходно лиценцирани Студијски програм политикологије. Године 2019., посљедње уписне године по старом програму, студиј Политикологије уписало је 25. студената. Већ 2020. године нови

студијски програм уписало је 30, а 2021. године 33. студента. Поред Политикологије, нове студијске програме лиценцирала су три од четири студијска програма. У оквиру мастер студија, на четири усмјерења изводи се укупно двадесет шест предмета. Студенти су обавезни да напишу и одбране завршни рад на другом циклусу.

Послије три године постојања Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци покреће мастер студије (академска 2011/2012. година). Уз велико интересовање и одзив студената покрећу се следећа мастер усмјерења: **Политиколошке студије, Међународне студије, Новинарске, Комуниколошке и Студије социјалног рада** (број Дозволе за извођење студијских програма, 07.023/612-669-10/11 од 19.09.2010. године - табела 2.2).

Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци 2018. године добија дозволу за за извођење два нова усмјерења на другом циклусу студија Студијског програма политикологије. Ријеч је мастер усмјерењима **Јавна управа и јавне политике** и **Локална самоуправа** (број Одлуке 07.050/612-145-40/17 од 20.06.2018. године). Ово су према тренутним показатељима студентских интересовања најатрактивнији мастер програми на Факултету политичких наука Универзитета у Бањој Луци. Настава из ових новоодобрених мастер усмјерења почела је да се изводи од академске 2018/2019. године.

Године 2017. лиценциран је програм докторских студија под називом **Докторски студиј друштвених наука за истраживачке области Социологија, Политикологија, Социјални рад и социјална политика и Студије медија**. Овај дуго припремани програм почео је са извођењем наставе у академској 2017/2018. години у три истраживачке области и то: **Социологија, Политикологија и Студије медија**. (Рјешење о испуњености услова за извођење студијског програма трећег циклуса, број 07.05/612-176-8/14 од 05.10.2016. године). У оквиру докторских студија изводи се укупно девет предмета. Студенти су обавезни да напишу и одбране завршни рад на трећем циклусу – докторат.

Од свога оснивања Студијски програм политичких наука један је од најатрактивнијих студијских програма првог циклуса студија Универзитета у Бањој Луци. До сада је основне студије уписало 866 студената, од чега их је исте завршило њих 339. Школске 2019/20 године која је предмет самовалуације 25 студената. Те исте године, основне студије завршило је 28 студената. На другом циклусу студија у оквиру

сва четири усмјерења (Политиколошке студије, Међународне студије, Локална самоуправа и Јавна управа и администрација) студије је до сада уписало 272 студента. Број оних који су до сада одбранили мастер рад је 41. Докторске студије покренуте 2017/18. године до сада 36 полазника, а докторирао је 1 студент. Сви горе наведени подаци су од 17.11.2021. године.

Тренутно је на Студијском програму политикологије запослено десет наставника и један сарадник. Осим тога Студијски програм политикологије има и два професора емеритуса. Овим кадровским ресурсима Студијски програм политикологије покрива цјелокупан фонд стручних предмета на првом циклусу студија, а то у највећој мјери чини и на другом и трећем циклусу студија.

Осим кадровских ресурса Студијски програм политикологије има и све материјалне претпоставке за несметано одвијање наставе и његов висок квалитет. Слично је и са другим студијским програмима који егзистирају на Факултету политичких наука. Због свега наведеног Факултет политичких наука је у анонимном студентском анкетавању покренутом од стране Уније студената РС, проглашена једним од пет најбоље оцјењених факултета Универзитета у Бањој Луци од седамнаест колико их егзистира на овом Универзитету¹⁷.

¹⁷ <https://studomat.ba/anketa-medu-studentima-univerziteta-u-banja-luci-profesori-pijani-dolaze-na-nastavu/66135/>

2.2. Политика осигурања квалитета

2.2.1. Документи који регулишу Политику осигурања квалитета Факултета политичких наука и Студијског програма политикологије

Политика осигурања квалитета је једна од основних политика путем које високошколске установе надограђују своје наставне и научно-истраживачке капацитете. Како је ријеч о заједничком интересу свих факултета, чланица Универзитета у Бањој Луци, створена је јединствена универзитетска политика осигурања квалитета. Њоме су развијени унутрашњи механизми путем којих се анализира и унапријеђује квалитет свих студијских програма, факултета и Универзитета у Бањој Луци у цјелини. Такође се овом политиком анализирају постојећа и дефинишу могућа унапријеђења наставе, научно-истраживачког рада, материјалних претпоставки за рад, људских ресурса, студентског стандарда и свих других елемената који осигуравају квалитетније и транспарентније процесе рада на студијским програмима и факултетима. Систем политике осигурања квалитета на Универзитету у Бањој Луци је успостављен у складу са Европским стандардима квалитета у високом образовању (ESG), Стандардима и смјерницама за осигурање квалитета у високом образовању у Босни и Херцеговини, Критеријума за акредитацију високошколских установа, Закона о високом образовању Републике Српске и Уредбе о лиценцирању.

Систем политике осигурања квалитета на Универзитету у Бањој Луци уређен је институционално. Најважније тијело у систему институционално дефинисане политике осигурања квалитета Универзитета у Бањој Луци је Комитет за осигурање квалитета (КОК)¹⁸.

Интерним документима прецизирано је да Комитет за осигурање квалитета успоставља Сенат Универзитета у Бањој Луци. Надлежности Комитета су јасно прецизирање и своде се на припреме стратегија и политика квалитета и њихово достављање ректору и Сенату на разматрање и усвајање. Комитет за осигурање квалитета састоји се од 11 чланова. Структуру овог једнаесточланог тијела чине 2 (два) представника студената (20%) Универзитета у Бањој Луци, 2 (два) представника

¹⁸ <http://www.unibl.org/sr/univerzitet/osiguranje-kvaliteta>

из реда привреде, 6 (шест) представника из реда академског особља и 1 (један) представник из реда администрације, што је регулисано правним актима Универзитета у Бањој Луци¹⁹.

Из потребе провођења активности на осигурању квалитета процеса на факултетима Бањолучког универзитета формирана је Канцеларија за осигурање квалитета (КоК). Ријеч је о административно-техничком тијелу које обавља послове координације, прикупљања, обрађивања и анализе података о осигурању квалитета и која као такво пружа техничку помоћ Комитету за осигурање квалитета.

У Канцеларији за осигурање квалитета запослен је координатор за осигурање квалитета. Овај процес је пратило и именовање координатора за квалитет на факултетима Универзитета у Бањој Луци²⁰. Координатори су истовремено и чланови Комитета за осигурање квалитета Универзитета у Бањој Луци.

Најважнија досадашња активност Комитета за осигурање квалитета била је израда и презентовање документа под називом „Систем квалитета“²¹. По завршетку његове припреме овај документ је прошао јавну расправу и процес усвајања унутар наставно-научних вијећа факултета, чланица Универзитета у Бањој Луци. У њиховом раду учествовали су и академско особље и студенти. Осим на факултетима документ је усвојен и у Сенату Универзитета у Бањој Луци, који, такође, осим делегираних наставника, броји и 20% чланова из реда студената. Документ је усвојен на сједници Сената УНИБЛ дана 11.07.2012. године под бројем: 02/04-3.1867-116/12.

У оквиру стратешког документа политике осигурања квалитета на Универзитету у Бањој Луци под називом „Систем квалитета“ налази се неколико докумената-смјерница. То су:

- Стратегија за осигурање квалитета²²
- Процедура за праћење и унапређење квалитета²³
- Обрасци за праћење показатеља квалитета²⁴

¹⁹ http://unibl.org/uploads/files/strane/zakoni_i_interni_propisi/Pravilnik-o-nacinu-izbora-i-broju-clanova-SP-i-izboru-studenata-u-NNV.pdf

²⁰ <http://www.unibl.org/sr/univerzitet/osiguranje-kvaliteta/koordinatori-kvaliteta-na-organizacionim-jedinicama>

²¹ <http://www.unibl.org/sr/univerzitet/osiguranje-kvaliteta/sistem-kvaliteta>

²² http://unibl.org/uploads/files/strane/ostali_akti/STRATEGIJA-ZA-OSIGURANJE-KVALITETA.pdf

²³ http://unibl.org/uploads/files/strane/ostali_akti/PROCEDURA-ZA-PRACENJE-KVALITETA.pdf

²⁴ http://unibl.org/uploads/files/strane/ostali_akti/OBRASCI%20KVALITETA.pdf

Универзитет у Бањој Луци усвојио је, такође, битан документ којим се утврђују морална начела и начела професионалне етике у наставном, умјетничком и научно-истраживачком раду. Ријеч је о Кодексу професионалне етике на Универзитету у Бањој Луци²⁵. Циљ овог документа је заштита достојанства професије, унапријеђење моралних вриједности и подизање свијести о одговорности свих чланова академске заједнице. Све поменуте активности су почетак развоја осигурања политике квалитета на Универзитету у Бањој Луци. Све са намјером да овај универзитет временом израсте у једну од релевантнијих високошколских институција у систему Болоњског образовања.

2.2.2. Укљученост интерних актера у израду Политике осигурања квалитета Факултета политичких наука и Студијског програма политикологије

Статутом Универзитета у Бањој Луци дефинисан је начин осигурања политике квалитета у овој високошколској установи, њене унутрашње институције, као и начин доношења аката унутар Универзитета и његових јединица²⁶. Овим је документом дефинисано формирање Комитета за осигурање квалитета, састав Комитета и његове надлежности. Прецизирано је да Комитетом предсједава проректор за наставу и студентска питања. Састав Комитет чине представници академског особља који имају искуства у области осигурања квалитета и долазе из различитих организационих јединица Универзитета у Бањој Луци, затим 20% представника студената, 20% представника из реда спољашњих партнера и једно лице из административног особља. Као што смо већ раније споменули Комисији за осигурање квалитета, у раду, помаже и Канцеларија за осигурање квалитета, као и координатори за осигурање квалитета одређени на сваком факултету.

Када је ријеч о укључености интерних актера у израду политике осигурања квалитета треба споменути да се посебна пажња водила о укључености студената. Законом о високом образовању дефинисано је право студената на учествовање у осигурању квалитета образовања високошколске установе коју похађа. Учешће

²⁵ http://unibl.org/uploads/files/strane/ostali_akti/Kodeks-profesionalne-etike.pdf

²⁶ http://unibl.org/uploads/files/strane/zakoni_i_interni_propisi/2017/Statut/Statut.pdf

студената у систему осигурања квалитета обезбјеђено је кроз сљедеће организационе форме:

- Чланство студената у Комисији за осигурање квалитета дефинисано је Стаутом Универзитета у Бањој Луци²⁷
- Студенти су такође чланови Сената Универзитета у Бањој Луци, што је дефинисано Статутом Универзитета у Бањој Луци²⁸
- Статут Универзитета у Бањој Луци даје студентским представницима право да буду чланови наставно-научних вијећа факултета, чланица Универзитета у Бањој Луци²⁹
- Учесће студената у горе наведеним органима се организује кроз модел студентског представљања у којем студенти демократски бирају своје представнике у ове институције. Они се бирају на бази Правилника о начину избора и броју чланова Студентског праламента и избора студената у наставно-научна вијећа факултета и Сенат Универзитета³⁰
- На Факултету политичких наука Универзитета у Бањој Луци дјелују двије студентске организације које имају исти третман. Ријеч је о Студентској организацији Факултета политичких наука³¹ и Клубу студената Факултета политичких наука³². Од 2017. године на Факултету политичких наука дјелује Дебатни клуб³³.
- Када је ријеч о академском особљу, сви (и наставници и сарадници) су чланови вијећа својих студијских програма и других студијских програма факултета на којима активно изводе наставу, као и Наставно-научног вијећа Факултета политичких наука. Декани факултета Универзитета у Бањој Луци чланови су Сената Универзитета у Бањој Луци гдје заступају интересе матичних факултета
- Административно особље има једног свог представника у Комисији за осигурање квалитета, чиме је и овај дио структуре Универзитета у Бањој Луци

²⁷ http://unibl.org/uploads/files/strane/zakoni_i_interni_propisi/2017/Statut/Statut.pdf

²⁸ http://unibl.org/uploads/files/strane/zakoni_i_interni_propisi/2017/Statut/Statut.pdf

²⁹ http://unibl.org/uploads/files/strane/zakoni_i_interni_propisi/2017/Statut/Statut.pdf

³⁰ <http://www.rf.unibl.org/wp-content/uploads/2017/12/Pravilnik-o-nacinu-izbora-i-br.-clanova-Studentskog-parlamenta-i-izbora-studenata-u-NNV-i-Senat-VSUP-.pdf>

³¹ <http://www.fpn.unibl.org/index.php/fakultet/organizacije/studentska-organizacija-fpna>

³² <http://smunbl.wixsite.com/ksfpn>

³³ <https://fpn.unibl.org/index.php/n-v-s-i/710-prvi-debatni-turnir-debatnog-kluba-fakulteta-politickih-nauka-raskovnik>

присутан у доношењу одлука о политици осигурања квалитета ове високошколске установе

Из наведеног примјећујемо да је укљученост, како наставног особља, тако и студената делегатска. Она иде од студијских програма ка врху пирамидалног уређења Универзитета у Бањој Луци. У основи делегатског модела је демократски избор који се врши од основне јединице – студијског програма па до врха Универзитета.

2.2.3. Политике осигурања квалитета и научна дјелатност

Закон о високом образовању Републике Српске дефинисао је образовну и научну улогу Универзитета у Бањој Луци³⁴. Све то у складу са циљевима високог образовања Републике Српске од којег се очекује да буде на корист, не само научне, већ и шире друштвене заједнице. Основни задатак Универзитета у Бањој Луци је да постигне максималне могуће резултате у припреми студената за будући рад у одабраним занимањима, али и да их оспособи за разумјивање друштвене заједнице око себе, усвајање радних и моралних начела.

Студијски програми на Факултету политичких наука се придржавају ових задатака, као и политика које доноси Сенат Универзитета у Бањој Луци, као и остала универзитетска тијела, од којих је најважније Комитет за осигурање квалитета. Наставници и сарадници на студијским програмима Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци посвећени су унапријеђењу знања кроз максималну и одговорну посвећеност настави, научном раду и друштвеним истраживањима. Реализацијом бројних научно-истраживачких пројеката студијски програми на Факултету политичких наука преузимају улогу једног од најважнијих и најактивнијих актера у области друштвених наука у Босни и Херцеговини. О наставним, научним и друштвено корсним активностима на Факултету политичких наука детаљније погледати сајт Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци³⁵.

Када је ријеч о научно-истраживачком раду, наставници Студијског програма политичких наука редовно објављују научне радове, монографије и уџбенике. Многи од њих у међународним часописима. Такође су учесници бројних домаћих и

³⁴ <https://www.paragraf.ba/propisi/republika-srpska/zakon-o-visokom-obrazovanju.html>

³⁵ <http://www.fpn.unibl.org>

међународних конференција и скупова. О научним постигнућима наставника Студијског програма политичких наука свједоче биографије наставника које се налазе на званичном сајту универзитета³⁶. Цитираност њихових радова је задовољавајућа и могуће ју је сагледати путем *Google Scholar*³⁷.

Када је ријеч о научним скуповима, конференцијама, трибинама и округлим столовима, оне су честе на Факултету политичких наука Универзитета у Бањој Луци. У сарадњи са различитим друштвеним и научним институцијама, организовани су и успјешно реализовани бројни догађаји, попут научних конференција, научних скупова, округлих столова, промоција, јавних трибина и округлих столова.

У новембру 2019. године Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци организовао је догађај под називом „Грађани Републике Српске не желе у НАТО, али преферирају придруживање Европској унији“³⁸. У оквиру овог догађаја представљени су резултати истраживања јавног мњења о процесу евроатлантских интеграција Босне и Херцеговине. У оквиру овог испитивања грађани су давали одговоре на битна друштвено-политичка питања као што су: „Колика је подршка уласку БиХ у НАТО, а колика уласку БиХ у Европску унију?“, „Да ли улазак у НАТО више подржавају млади или старији?“, „Да ли млади виде европску будућност БиХ?“, „Какав је однос грађана и грађанки Републике Српске према евроатлантским интеграцијама Србије?“ и „Могу ли евроатлантске интеграције допринијети бољем животу грађана?“. Истог мјесеца представљени су резултати првог од три истраживања о ставовима грађана Републике Српске о НАТО и евроатлантским интеграцијама које је показало да се апсолутна већина испитаника противи уласку Босне и Херцеговине у НАТО³⁹. Резултати овог истраживања доступни су заинтересованим грађанима у електронском формату⁴⁰.

³⁶ <https://www.unibl.org/sr/fis/zaposlen/1514-milos-solaja>, <https://www.unibl.org/fis/zaposlen/1510-djordje-yukovic>, <https://www.unibl.org/fis/zaposlen/1509-aleksandar-savanovic>, <https://www.unibl.org/fis/zaposlen/1523-vlade-simovic>, <https://www.unibl.org/fis/zaposlen/5801-nevenko-vranjes>, <https://www.unibl.org/fis/zaposlen/3593-zeljko-budimir>, <https://www.unibl.org/fis/zaposlen/1530-matej-savic>, <https://www.unibl.org/fis/zaposlen/1531-manja-djuric>

³⁷ <https://scholar.google.com/intl/en/scholar/help.html>

³⁸ <https://fpn.unibl.org/sr/novosti/990-poziv-na-dogadjaj-gradjani-republike-srpske-ne-zele-u-nato-ali-preferiraju-pridruzivanje-evropskoj-uniji>

³⁹ <https://fpn.unibl.org/sr/novosti/991-predstavljeni-nalazi-istrazivanja-o-stavovima-gradjana-republike-srpske-o-nato-i-evroatlanskim-integracijama>

⁴⁰ <https://edabl.org/wp-content/uploads/2019/11/Gra%C4%91ani-Republike-Srpske-ne-%C5%BEele-u-NATO-a-preferiraju-pridru%C5%BEivanje-Evropskoj-uniji.pdf>

Током 2020. године Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци организовао је научни скуп са међународним учешћем под називом „Друштво и политика“. Тема научног скупа била је „Моћ, политика и друштвене науке – 100 година након Макса Вебера“⁴¹. Учесници скупа су кроз четири секције – политикологија, новинарство и комунологија, социологија и социјални рад – актуелизовали важне теме из друштвеног и јавног живота. Пленарна излагања одржали су предавачи са престижних свјетских универзитета⁴²: Zhou Xiujie (Кина), Zhao Yiran (Кина), Yan Lifeng (Кина), Владимир Викторович Зирјанов (Русија), Кривец Алла Павловна (Русија) и Горан Башић (Шведска). На овој научној конференцији представљено је 49 радова. Радови са овог научног скупа и позитивним реценцијама објављени су научном часопису Факултета политичких наука „Политеиа“. Упркос неповољној епидемиолошкој ситуацији научни скуп је успјешно реализован путем онлајн платформе Google Meet.

Горе наведено су најважнији научно-истраживачки догађаји одржани у школској 2019/20. години.

2.2.4. Примјена обезбјеђења квалитета у пракси

Рад Комитета за осигурање квалитета довео је до низа стратешких докумената који су се показали добром основом за интезивније побољшање квалитета наставе и научно-истраживачког рада на Универзитету у Бањој Луци. Међутим, и поред успостављених процедура за праћење квалитета, ова је активност на свом почетку. Примјетно је и да сви актери у систему не остварују своје улоге и задатке. Највећи дио досадашњих активности посвећен је учешћу студената у оцјењивању наставника и сарадника. Међутим годишње евалуације наставног процеса од стране студената дуго времена нису биле системска и континуирана активност. Други облици евалуације нису развијени.

Рад Комитета за осигурање квалитета у организационим јединицама није видљив изузев у домену студентског оцјењивања. До сада нису уочене веће неправилности у раду, везане су за систем квалитета, па самим тим нису ни отклањане. Истине за вољу, до сада нису вршене озбиљније контроле наставног процеса и процеса оцјењивања, па

⁴¹<https://fpm.unibl.org/sr/novosti/1292-naucni-skup-sa-medjunarodnim-ucescem-drustvo-i-politika>

⁴²<https://fpm.unibl.org/sr/novosti/1292-naucni-skup-sa-medjunarodnim-ucescem-drustvo-i-politika>

је једини показатељ квалитета студентска анкета или евентална појединачна жалба студената. Чак не постоји ни системски приступ анализи корисности наших дипломираних студената код послодаваца који су их запослили.

Самоевлуациони извјештаји су први озбиљнији документи који на једном мјесту сабирају стање студијских програма. На бази тих, прикупљених података, могуће је донијети одређене одлуке којима се побољшава квалитет рада на студијским програмима. Извјештај о самоевалуацији Студијског програма политикологије, рађен 2018. године, био је један од кључних докумената због којих је овај студијски програм кренуо у измјене и креирање новог студијског програма.

2.3. Креирање и одобравање студијских програма – Студијски програм политикологије

2.3.1. Документи који дефинишу начин усвајања студијских програма и процесе њиховог развоја

Креирање и одобравање студијских програма врши се на бази усвојених докумената који дефинишу ову област високошколског процеса у Босни и Херцеговини и Републици Српској. Најважнији документи на бази којих се одвија процес усвајања и даљег развоја студијских програма на Факултету политичких наука Универзитета у Бањој Луци су:

- Закон о високом образовању Републике Српске⁴³
- Статут Универзитета у Бањој Луци⁴⁴
- Статут Факултета политичких наука⁴⁵
- Упутство за израду и побољшање студијских програма⁴⁶
- Правила студирања на првом и другом циклусу студија⁴⁷
- Правилник о ванредном студију Универзитета у Бањој Луци⁴⁸
- Правилник о начину избора и броју чланова студентског парламента⁴⁹
- Пословник о раду Наставно-научног-вијећа Факултета политичких наука⁵⁰
- Оквир за високоакадемске квалификације у Босни и Херцеговини: Bosnia and Herzegovina (BiH) higher education qualification framework⁵¹

Остали документи које прихватају и прате запослени на студијским програмима Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци битни за процес рада и развоја студијских програма, али и за процес рада и развоја академског простора Босне и Херцеговине у цјелини су:

⁴³ <https://www.paragraf.ba/propisi/republika-srpska/zakon-o-visokom-obrazovanju.html>

⁴⁴ http://unibl.org/uploads/files/strane/zakoni_i_interni_propisi/2017/Statut/Statut.pdf

⁴⁵ <https://fpn.unibl.org/attachments/article/700/Statut%20FPN.pdf>

⁴⁶ http://unibl.org/uploads/files/strane/zakoni_i_interni_propisi/11.Uputstvo-za-izradu-i-poboljsanje-SP.pdf

⁴⁷ http://unibl-test.etf.rs/uploads/files/strane/studije/pravila_studiranja/Pravila_studiranja_na_I_i_II_cikusu.pdf

⁴⁸ http://unibl.org/uploads/files/strane/pravilnici/23.Pravilnik_o_vanrednom_studiju.pdf

⁴⁹ <http://www.rf.unibl.org/wp-content/uploads/2017/12/Pravilnik-o-nacinu-izbora-i-br.-clanova-Studentskog-parlamenta-i-izbora-studenata-u-NNV-i-Senat-VSUP-.pdf>

⁵⁰ <https://fpn.unibl.org/attachments/article/700/Poslovnika%20o%20radu%20NNV%20FPN.pdf>

⁵¹

http://www.mcp.gov.ba/org_jedinice/sektor_obrazovanje/dokumenti/strateski_doc/default.aspx?id=2048&langT ag=bs-BA

- Магна карта: Magna Charta Universitatum
- Болоњска декларација: The European Higher Education Area Joint Declaration of the European Ministers of Education convened in Bologna on the 19th of June 1999
- Прашки комунике: Towards the European Higher Education Area – Communique of the meeting of European ministers in charge of higher Education i Prague on 19th of May 2001
- Сорбонска декларација: Joint declaration on harmonisation of the architecture of the European higher education system (Sorbone, Paris, 25th of May, 1998)
- Изјава из Саламанке: Message from the Salamanca Convention of European Higher Education Institutions
- Оквир квалификација у европском простору високог образовања (QF EHEA)
- Европски оквир квалификација за цјеложивотно учење (EQF)
- Конвенција о признавању квалификација у области високог образовања у европском региону (Лисабонска конвенција)
- Стандарди и смјернице за осигурање квалитета у европском простору високог образовања (ESG)

Према примарним документима који га обликују, рад и развој студијског програма политикологија, одвија се кроз следећу процедуру. Вијеће студијског програма политикологије расправља о унапријед дефинисаним тачкама дневног реда, при чему је дневни ред могуће мјењати на почетку сједнице у оквиру тачке везане за усвајање дневног реда. Међу тачкама дневног реда увијек може да буде процес измјене студијског програма, његовог релиценцирања, оснивања новог или промјене постојећег.

Одговорност за израду приједлога неке од политика према којој тежи студијски програм, а најчешће је ријеч о измјенама предмета у оквиру наставног плана и програма или покретању нових мастер усмјерења, делегира појединцу или тиму који чине наставници из одговарајућих научних области. Појединац или тим се труди да свој предлог састави тако што ће да анализира задати курс свога студијског програма, одговарајуће законске акте, искуства сличних студија, приједлоге студената и послодаваца и уопште тржишне и друштвено-политичке токове.

На бази овога настаје приједлог који се шаље Вијећу студијског програма на разматрање. Уколико је задовољно Вијеће усваја нацрт и доставља га Наставно-научном вијећу Факултета политичких наука. Вијеће Факултета политичких наука

такође разматра нацрт, утврђује коначан приједлог и доставља га на разматрање Сенату Универзитета у Бањој Луци који приједлог може да усвоји или да одбије. Уколико и Сенат да позитивно мишљење приједлог се просљеђује Министарству просвјете и културе у Влади Републике Српске на лиценцирање. У случају да неко од виших тијела у овом процесу затражи одређене корекције понавља се претходно извршени поступак. У случају вршења измјена студијског програма у оквиру дозвољених 20 ЕЦТС бодова процес се завршава са одлуком Сената Универзитета у Бањој Луци и није потребно даље упућивање иницијативе ка Министарству просвјете и културе у Влади Републике Српске.

Када је ријеч о програму, то јесте силабусу, за појединачни предмет, њега утврђује одговорни наставник на том предмету. Уколико је ријеч о измјенама постојећег силабуса предмета, у том процесу наставник је у обавези да садржај предмета усклади са актима матичног факултета, као и са силабусом који поднесен у документима приликом лиценцирања студијског програма. Свака измјена мора да прође кроз студијска вијећа и да буде у складу са унверзитетским и факултетским актима. Овдје се прије свега мисли на јединствен образац наставног плана и програма за појединачне предмете. Нацрти наставног програма за све предмете разматрају се заједно са разматрањем укупног програмског оквира студијског програма. У том процесу води се рачуна о потребама студијског програма са становишта његовог исхода, потреба тржишта рада, преклапања садржаја међу предметима, кадровских и материјалних могућности за квалитетно и несметано извођење одређеног предмета. По завршетку овог процеса вијећа студијских програма утврђују нацрт програма свих предмета и достављају их наставно-научним вијећима својих факултета на даљу расправу и усвајање.

Поштујући горе наведене процедуре Студијски програм политичких наука је неколико пута до сада вршио измјене студијског програма како би се модернизовао и прилагодио тржишту рада.

2.3.2. Развој Студијског програма политичких наука

У овом дијелу Извјештаја наводимо податке из ранијих дијелова овог документа. Подударност података је производ потреба овог специфичног документа.

Студијски програм политичких наука лиценциран је 2007. године на Филозофском факултету, Универзитета у Бањој Луци као трогодишњи програм. По његовом завршетку студенти су остваривали 180 ЕЦТС бодова. Тадашњи програм обухватао је четрдесет и шест предмета распоређених у шест семестара (са по три страна језика која су се изводила у свих шест семестара). Издвајањем студијских програма политичких наука, журналистике, социјалног рада и социологије из Филозофског факултета, формиран је Факултет политичких наука. Тај је процес завршен 2009. године. Руководство новооснованог факултета увидјело је да тржиште рада не препознаје и не вреднује адекватно трогодишње дипломе високе стручне спреме. У таквим околностима дипломирани политиколози са остварених 180 ЕЦТС бодова стављани су у лошији положај на тржишту рада. Из тог разлога извршено је релиценцирање постојећег студијског програма, коме је додата и четврта година студија.

Овај студијски програм добио је колоквијални назив *Прелазни студијски програм политичких наука* из разлога што су по њему студије завршиле само три генерације студената уписиване 2007., 2008. и 2009. године. "Прелазни" програм имао је укупно шездесет предмета распоређених у осам семестара. Сви постојећи студенти Студијског програма политичких наука добили су анекс уговора о студирању по којем им је омогућено да, уколико то желе, заврше четврту годину студија према новолиценцираним измјенама. Они студенти који нису прихватили одредбе анекса уговора, задржали су право да дипломирају по првобитној трогодишњој лиценци. Тако да је у овом периоду дипломирало четрнаест студената који су се одлучили за останак у оквирима првобитне лиценце, чиме су стекли звање Дипломирани политиколог – 180 ЕЦТС бодова и диплому трогодишњег студија.

У вријеме док се вршио процес релиценцирања постојећег трогодишњег Студијског програма политичких наука, извршено је ново лиценцирање четворогодишњег **Студијског програма политикологије** по којем студирају генерације уписане од 2010. године па све до данас (2018.). Студијски програм

политикологије је 2010. године имао педесет и пет предмета (укључујући и три страна језика који су се изводили у прва четири семестра) распоређених у осам семестара. Од лиценцирања студијског програма 2010. године до 2019. године Студијски програм политикологије имао је измјене мање од 20 ЕЦТС бодова кроз увођење нових изборних предмета. Ријеч је увођењу сљедећих предмета: Српска политичка мисао, Основе међународног права, Међународно политичко комуницирање, предмет на енглеском језику The Political Economy of Crises, као и опциони Француски језик који се изводи прва четири семестра. Данас Студијски програм политикологије има укупно шездесет и три предмета распоређена у осам семестара, укључујући и четири страна језика која се изводе у прва четири семестра.

У ранијем дијелу овог документа наведено је да су Извјештај о самоевалуацији Студијског програма политикологије урађен 2018. године, који је у великој мјери интегрисан у овај извјештај, те емпиријско истраживање о студентима, запослењу и каријерном обрасцу дипломираних студената Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци проведено у првој половини 2019. године, били умногоме повод за лиценцирање новог студијског програма. Због тога се 2019. године кренуло у процес реализације новог студијског програма под називом: **„Студијски програм политичких наука са усмјерењима Међународни односи и Јавна администрација“** (Број дозволе за рад: 19.040/612-186-14-3/19 од 29.06.2020. године). Нови студијски програм је далеко модернизованији у односу на претходни и умногоме је прилагођен тржишту рада. Већ другу уписну годину, примјетан је пораст студената који уписују Студијски програм политичких наука, у односу на неколико ранијих година када је дошло до стагнације броја студената који су студирали претходно лиценцирани Студијски програм политикологије. Године 2019., посљедње уписне године по старом програму, студиј Политикологије уписало је 25. студената. Већ 2020. године нови студијски програм уписало је 30, а 2021. године 33. студента. Поред Политикологије, нове студијске програме лиценцирала су три од четири студијска програма У оквиру мастер студија, на четири усмјере изводи се укупно двадесет шест предмета. Студенти су обавезни да напишу и одбране завршни рад на другом циклусу.

Послије три године постојања Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци покреће мастер студије (академска 2011/2012. година). Уз велико интересовање и одзив студената покрећу се сљедећа мастер усмјерења: **Политиколошке студије, Међународне студије, Новинарске, Комуниколошке и Студије социјалног рада**

(број Дозволе за извођење студијских програма, 07.023/612-669-10/11 од 19.09.2010. године - табела 2.2).

Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци 2018. године добија дозволу за извођење два нова усмјерења на другом циклусу студија Студијског програма политикологије. Ријеч је мастер усмјерењима **Јавна управа и јавне политике** и **Локална самоуправа** (број Одлуке 07.050/612-145-40/17 од 20.06.2018. године). Ово су према тренутним показатељима студентских интересовања најатрактивнији мастер програми на Факултету политичких наука Универзитета у Бањој Луци. Настава из ових новоодобрених мастер усмјерења почела је да се изводи од академске 2018/2019. године.

Године 2017. лиценциран је програм докторских студија под називом **Докторски студиј друштвених наука за истраживачке области Социологија, Политикологија, Социјални рад и социјална политика и Студије медија**. Овај дуго припремани програм почео је са извођењем наставе у академској 2017/2018. години у три истраживачке области и то: **Социологија, Политикологија и Студије медија**. (Рјешење о испуњености услова за извођење студијског програма трећег циклуса, број 07.05/612-176-8/14 од 05.10.2016. године). У оквиру докторских студија изводи се укупно девет предмета. Студенти су обавезни да напишу и одбране завршни рад на трећем циклусу – докторат.

2.4. Студијски програм политикологије – образовни аспекти

2.4.1. Образовни циљеви Студијског програма политикологије

Образовни циљеви Студијског програма политикологије су усклађени са најбољом свјетском праксом и стандардима оспособљавања студената за рад у областима политикологије и међународних односа. Такође се кроз конципирање студија водило рачуна о кадровским потребама друштва у којем живимо, као и о професионалним потребама појединаца у њему, а који се одлучују за овај излазни профил. Студенти се, већ у оквиру првог циклуса студија, припремају за активно учешће у друштву кроз рад у апарату државне управе, просвјете, научних института, области политичког комуницирања, маркетинга, партијског и изборног инжињеринга. Осим тога студенти на студију развијају критичку свијест, аналитичко мишљење и научну интердисциплинарност. Овако постављен оквира учења омогућава студентима оспособљеност за практичну примјену знања и властиту професионалну остваривост.

Образовни циљеви Студијског програм политикологије на другом циклусу студија усмјерени су ка већем научно-истраживачком раду и ширењу знања из већ раније учених области на основним студијама. Студенти који заврше један од четири модула који се изводе на другом циклусу студија могу да очекују већу оспособљеност за научни рад. Посебно се инсистира на усвајању квалитетне методологије научног рада полазника другог циклуса студија. Овдје велики терет одговорности пада на менторе који су обавезни да кандидате упуте у научно и методолошки исправан и квалитетан приступ научно-истраживачком раду.

Трећи циклус студија је покренут 2017. године када су се створили кадровски и материјални услови за овај амбициозни процес у који се упустио Факултет политичких наука, Универзитета у Бањој Луци. Као што је већ, раније, у уводу, написано докторске студије су лиценциране под називом **Докторски студиј друштвених наука за истраживачке области Социологија, Политикологија, Социјални рад и социјална политика и Студије медија**. Студиј се изводи у три истраживачке области. То су: **Социологија, Политикологија и Студије медија** (Рјешење о испуњености услова за извођење студијског програма трећег циклуса, број 07.05/612-176-8/14 од 05.10.2016. године). Основни циљ докторског студија је школовање будућег кадра који ће да

преузме битне друштвене улоге у свијету науке о политици, одржавању људских ресурса у високошколским установама које се школују излазни профил политиколога и снажење интелектуалне базе друштва у којем живимо и радимо.

Студијски програм политикологије припада широј научној области **друштвених наука** и научном пољу **политикологије**. Уже научне области које су заступљене у оквиру научног поља **политикологије** су: *политичка теорија, политички систем, политичко комуницирање, међународни односи и безбједност*.

Спремност за јачање интердисциплинарности и одговорно понашање према друштву основне су карактеристике студијског програма политикологије. Студиј је отворен за даља побољшања свога образовног процеса и добронамјерне критике и сугестије. Транспарентност у раду и поштовање академске честитости вриједности су у оквиру којих дјелује Студијски програм политикологије. Овакав приступ раду омогућио је Студијском програму политикологије позитиван имиџ у свијету високошколских институција.

2.4.2. Исходи учења Студијског програма политикологије

Остваривање исхода учења произилази из реализације задатих циљева образовног процеса на Студијском програму политикологије. У претходном поглављу су наведени образовни циљеви и адекватним радом они се постижу кроз исходе учења генерација које стасавају на овом релативно младом студијском програму. Студијски програм политикологије наводи сљедеће исходе који настају као производ завршетка овог студија⁵²:

- Стицање општих и посебних знања из теорије и праксе правних, политичких, културолошких, историјских и других научних области која свршеним студентима омогућава да адекватно и компетентно обављају послове политиколога
- Обученост дипломираних политиколога за послове у струци према стандардима који се примјењују у системима савременог развијеног свијета

⁵² <https://fpn.unibl.org/index.php/osnovne-studije/studijski-programi/politikologija#Dole>

- Стицање способности дипломираних политиколога да повезују стечена знања и вјештине и да се она адекватно примјењују у професионалној дјелатности
- Стицање интелектуалне способности и зрелости дипломираних политиколога за анализирање рада у органима државне и локалне власти, те развијање самосталних програма за унапријеђење професионалног рада, као и способност примјене тих програма
- Стварање услова за даље школовање посебно код талентованих (у струци и ван ње) дипломираних политиколога

О успјешности Студијског програма политикологије најбоље говоре професионални успјеси његових дипломираних студената. О томе колика је њихова компетентност и какав је њихов однос према раду, писаћемо у наредним поглављима.

Једна од тачака која битно говори о образовним циљевима и потенцијалним исходима Студијског програма политикологија је наставни план и програм овог студија, као и силабуси програмом предвиђених предмета. О томе говори наредно поглавље.

2.4.3. Наставни план и програм Студијског програма политикологије и силабуси предмета

У интересу бољег разумијевања образовних циљева и исхода учења на Студијском програму политикологије, у овом поглављу презентујемо наставни план за сва три циклуса студија са наведеним називом предмета, статусом предмета и бројем ЕЦТС бодова.

Табела: Наставни план првог циклуса Студијског програма политикологије

Р. б.	Први семестар Акроним предмета	Предмет	С	П	В
1	П-3	Увод у социологију	О	3	3
2	П-2	Увод у филозофију	О	2	2
3	П-1	Увод у политичке науке	О	3	3

4	П-4	Увод у социјалну политику	О	3	1
5	П-5	Енглески језик 1	И	2	2
6	П-6	Њемачки језик 1	И	2	2
7	П-7	Италијански језик 1	И	2	2
8	П-56	Француски језик 1	И	2	2
Р. б.	Други семестар Акроним предмета	Предмет	С	П	В
1	П-9	Основе економије	О	3	1
2	П-10	Савремена историја	О	3	1
3	П-11	Основе права	О	3	1
4	П-12	Основе психологије	О	2	2
5	П-8	Увод у комуникологију и информисање	О	3	2
6	П-15	Италијански језик 2	И	2	1
7	П-57	Француски језик 2	И	2	1
8	П-13	Енглески језик 2	И	2	1
9	П-14	Њемачки језик 2	И	2	1
Р. б.	Трећи семестар Акроним предмета	Предмет	С	П	В
1	П-17	Упоредни политички системи	О	3	3
2	П-16	Методологија друштвених наука	О	3	1
3	П-18	Историја политичких теорија 1	О	3	3
4	П-61	Основе међународног права	И	3	1
5	П-58	Француски језик 3	И	2	1
6	П-19	Енглески језик 3	И	2	1
7	П-20	Њемачки језик 3	И	2	1
8	П-21	Италијански језик 3	И	2	1
9	П-22	Цивилизација и култура	И	3	1
10	П-23	Психологија политичког понашања	И	3	1
Р. б.		Предмет	С	П	В

	Четврти семестар				
	Акроним предмета				
1	П-25	Јавнау права	О	2	2
2	П-24	Историја политичких теорија 2	О	3	3
3	П-26	Политичка антропологија	О	3	3
4	П-31	Демократија и људска права	И	3	1
5	П-27	Енглески језик 4	И	2	1
6	П-28	Њемачки језик 4	И	2	1
7	П-59	Француски језик 4	И	2	1
8	П-29	Италијански језик 4	И	2	1
9	П-30	Политичка етика	И	3	1
Р. б.	Пети семестар	Предмет	С	П	В
	Акроним предмета				
1	П-32	Савремене политичке теорије	О	3	3
2	П-33	Међународни односи	О	3	3
3	П-34	Политички систем у БиХ и РС	О	3	1
4	П-35	Увод у студије глобализације	О	2	1
5	П-37	Политички систем неевропских земаља	И	3	1
6	П-63	Међународно политичко комуницирање	И	3	1
7	П-60	Српска политичка мисао	И	3	1
Р. б.	Шести семестар	Предмет	С	П	В
	Акроним предмета				
1	П-41	Политичка култура	О	3	1
2	П-40	Политичке партије и организације	О	3	3
3	П-39	Основе ЕУ	О	2	2
4	П-38	Геополитика	О	3	3
5	П-42	Политички маркетинг	И	2	2
6	П-43	Увод у међународну безбједност	И	2	2

Р. б.	Седми семестар Акроним предмета	Предмет	С	П	В
1	П-50	Теорије спољне политике	О	3	3
2	П-45	Политичко јавно мњење	О	3	3
3	П-46	Политички систем и институције ЕУ	О	2	2
4	П-47	Локална самоуправа	О	2	2
5	П-48	Медији и политика	И	2	2
6	П-49	Политикологија религије	И	2	2
Р. б.	Осми семестар Акроним предмета	Предмет	С	П	В
1	П-51	Избори и изборнисистеми	О	3	3
2	П-53	Политички конфликти	О	2	2
3	П-52	Политичко комуницирање	О	2	2
4	П-44	Савремена држава	О	3	3
5	П-54	Руска политичка мисао	И	2	2
6	П-55	Исламска политичка мисао	И	2	2

Табела: Наставни план мастер студија – Политиколошке студије

Сем	Предмет	Статус	П	В	ДОН		
ЕЦТС							
1	1	Јавне политике	О	4	2	0	8
	2	Савремене теорије демократије	О	4	2	0	8
	3	Теорије глобализације	О	4	2	0	8
	4	Политички менаџмент	И	3	2	0	6
		Политички односи балканских земаља	И	3	2	0	6
			15	8	0	30	
Сем	Предмет	Статус	П	В	ДОН		
ЕЦТС							
2	1	Политике свакодневног живота	О	4	2	0	8
	2	Политички односи у БиХ	О	4	2	0	8
	3	Магистарски рад	О				14
			8	4	0	30	

Табела: Наставни план мастер студија – Међународне студије

Сем		Предмет	Статус	П	В	ДОН	
ЕЦТС							
1	1	Дипломатија	О	4	2	0	8
	2	Међународно право	О	4	2	0	8
	3	Међународна политика	О	4	2	0	8
	4	Међународна безбједност	И	3	2	0	6
		Политички односи балканских земаља	И	3	2	0	6
				15	7	0	30
Сем		Предмет	Статус	П	В	ДОН	
ЕЦТС							
2	1	Међународне организације	О	4	2	0	8
	2	Дипломатско и конзуларно право	О	4	2	0	8
	3	Магистарски рад	О				14
				8	4	0	30

Табела: Наставни план мастер студија – Међународне студије

Сем		Предмет	Статус	П	В	ДОН	
ЕЦТС							
1	1	Дипломатија	О	4	2	0	8
	2	Међународно право	О	4	2	0	8
	3	Међународна политика	О	4	2	0	8
	4	Међународна безбједност	И	3	2	0	6
		Политички односи балканских земаља	И	3	2	0	6
				15	7	0	30
Сем		Предмет	Статус	П	В	ДОН	
ЕЦТС							
2	1	Међународне организације	О	4	2	0	8
	2	Дипломатско и конзуларно право	О	4	2	0	8
	3	Магистарски рад	О				14
				8	4	0	30

Табела: Наставни план мастер студија – Међународне студије

Сем		Предмет	Статус	П	В	ДОН	
ЕЦТС							
1	1	Дипломатија	О	4	2	0	8
	2	Међународно право	О	4	2	0	8
	3	Међународна политика	О	4	2	0	8

4	Међународна безбједност	И	3	2	0	6
	Политички односи балканских земаља	И	3	2	0	6
			15	7	0	30
Сем	Предмет	Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС
2	1 Међународне организације	О	4	2	0	8
	2 Дипломатско и конзуларно право	О	4	2	0	8
	3 Магистарски рад	О				14
			8	4	0	30

Табела: Локална самоуправа

Сем.	Предмет	Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС
1.	1. Методологија научно-истраживачког рада	О	3	3	0	7
	2. Систем локалне самоуправе	О	4	2	0	7
	3. Истраживачки рад из области локалне демократије	О				10
	4. Европски регионализам	И	3	2	0	6
	Партиципативна демократијау локалној самоуправи	И	3	2	0	6
			10	7	0	30
Сем.	Предмет	Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС
2.	1. Економика локалне самоуправе	О	2	2	0	5
	2. Менаџмент локалне самоуправе	О	2	2	0	5
	3. Истраживачки рад из области локалне самоуправе	О				10
	4. Мастер рад	0				10
			4	4	0	30

Табела: Јавна управа и јавне политике

Сем.	Предмет	Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС
1.	1. Методологија научно-истраживачког рада	О	3	3	0	7
	2. Систем јавне управе	О	4	2	0	7
	3. Истраживачки рад из области јавне управе	О	0	0	6	10
	4. Јавна управа и европске интеграције	И	3	2	0	6

		Европски управни простор	И	3	2	0	6
							30
Сем.		Предмет	Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС
2.	5.	Финансирање јавне управе	О	2	2	0	5
	6.	Јавне политике и анализа јавних политика	О	2	2	0	5
	7.	Истраживачки рад из области јавних политика	О	0	0	6	10
		Завршни рад	О	0	0	10	10
							30

Табела: Наставни план докторских студија

I година докторског студија				
Сем.	Назив предмета	Статус	Н/СИР.	ECTS
I	Методологија друштвених истраживања	О	6 / 4	15
	Политика у глобализованом свијету	О	6 / 4	15
II	Методологија научно-истраживачког рада	О	3 / 5	14
	Међународни односи у XXI вијеку	И	4 / 2	8
	Теорија криза	И	4 / 2	8
	Динамика савремених политичких институција (Од понуђена три предмета из истраживачке области докторанд/киња бира један предмет)	И	4 / 2	8
	Изборни предмет из других области истраживања (Докторанд/киња бира један предмет)	И	4 / 2	8
II година докторског студија				
III	(Дез)интегративни процеси у Југоисточној Европи	И	4 / 2	8
	Постмодерни конфликти	И	4 / 2	8
	Суб/регионалне политике на Балкану (Од понуђена три предмета из истраживачке области докторанд/киња бира један предмет)	И	4 / 2	8
	Изборни предмет из других области истраживања (Докторанд/киња бира један предмет)	И	4 / 2	8
	Објављивање научног рада из области истраживања (Докторанд/киња прије пријаве докторске тезе мора објавити два научна рада у признатим научним публикацијама са рецензијом)	О	0 / 5	6

	Истраживачки рад на пријави докторске тезе (индивидуални рад са ментором)	О	0 / 5	8
IV	Објављивање научног рада из области истраживања (Докторанд/киња прије пријаве докторске тезе мора објавити два научна рада у признатим научним публикацијама са рецензијом)	О	0 / 5	6
	Изборна научно-истраживачка активност кандидата/киње (учешће на семинарима, научним конференцијама, научно-истраживачким пројектима и слично)	И	0 / 5	10
	Пријава докторске тезе (Докторанд/киња може пријавити докторску тезу након што је одслушао/ла и положио/ла испите из теоријске наставе и објавио/ла два нучна рада)	О	0 / 10	14
III година докторског студија				
V	Истраживачки рад на изради докторске тезе	О	0 / 40	60
VI	Завршетак и одбрана докторске тезе	О		
УКУПНО:			180	

Силабуси предмета који се изводе на сва три циклуса студија похрањени су у највећој мјери на сајту Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци⁵³. У процесу израде овог документа уочено је да дио силабуса није похрањен и ажуриран па ће у сарадњи са наставницима и руководством Факултета политичких наука тај пропуст бити, ускоро, исправљен.

Из наведених наставних планова и силабуса предмета уочава се велики број теоријских предмета. У оквиру наставног плана доминирају предмети из области политичке теорије, затим слиједе предмети из области политичких система, потом међународних односа и у коначноме политичког комуницирања. Међутим, на први циклус студија приказан у првој табели овог поглавља био је одређен дио критика упућен кроз анкетна истраживања студената. Оне су везане за недостатак праксе и не постојање одговарајућих предмета и излазног профила за потребе тржишта рада. То је и био разлог због којег је овај студијски програм престао бити активан 2020. године и због чега се кренуло са израдом новог и сада активног Студијског програма политичких наука са усмјерењима Међународни односи и Јавна администрација.

⁵³ <https://fpm.unibl.org/sr/studije/prvi-ciklus/studijski-programi/politikologija>,
<https://fpm.unibl.org/sr/studije/drugi-ciklus/master-politikologije>, <https://fpm.unibl.org/sr/studije/treci-ciklus/doktorske-studije>

2.4.4. Научно-истраживачки рад студената током студија на Студијском програму политикологије

Студенти политикологије Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци, су у оквиру, у ранијем поглављу, наведених предмета, имали предиспитну обавезу да раде семинарске радове и есеје. На многим предметима постојала је пракса да урађене радове излажу и бране пред предметним наставником или асистентом и пред колегама са своје студијске године. У оквиру сваког предмета студенти су, у процесу израде семинарског рада, ширили своје методолошко и предметно знање и на тај начин се оспособљавали за будући научно-истраживачки рад.

Поред ове редовне активности студенти политикологије су са колегама са других студијских програма покретали бројне научно-истраживачке пројекте. Најзначајнији научно-истраживачки пројекат који су студенти Факултета политичких наука реализовали био је под називом „Млади и Дејтон – 20 година послје“ (2015. године). Пројекат је реализован у склопу ширег пројекта Уједињених нација под називом „Дијалог за будућност“. Осим студената Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци, чија је организација била носилац пројекта, у активности су били укључени и студенти Универзитета у Сарајеву и Свеучилишта у Мостару. У склопу пројекта организован је низ радоница и дебата на тему двадесетогодишњице од потписивања Дејтонског мировног споразума и позиције младих у Босни и Херцеговини у контексту тог јубилеја. Највећи резултат овог пројекта био је објављивање Зборника радова „Млади и Дејтон – 20 година послје“. У њему је објављено осам радова студената са универзитета у Бањој Луци, Сарајеву и Мостару. Рецензенти су били углавном наставници сарадници са Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци. Детаљније о пројекту видјети у назначеном линку⁵⁴.

Велики број научних скупова, едукација и јавних трибина организује Клуб студената Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци. Међу бројним

⁵⁴ <https://www.scribd.com/document/329249972/Mladi-i-Dejton-20-godina-poslije>

активностима које организују издвајају се Студентски модул Уједињених нација и „Политички кафе“ о европским питањима⁵⁵.

Са своје двије активне студентске организације Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци спада у ред високошколских установа на којем студенти имају понајвише ваннаставних активности усмјерених ка њиховом научном развоју и раду.

Већину пројекта својих студената подржава Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци. На тај начин стимулише се научно-истраживачки рад студената овог Факултета, прије свега студија политикологије.

2.4.5. Периодично прилагођавање научних планова и програма Студијског програма политичких наука

Ова је тема умногоме обрађена у подпоглављу 2.3.2.. У њему је објашњено да је Студијски програм политичких наука лиценциран 2007. године на Филозофском факултету као трогодишњи програм релиценциран у четворогодишњи студијски програм 2010. године. Ово је била прва велика промјена везана за тадашњи Студијски програм политичких наука. Сљедећа и до сада највећа извршена промјена, била је лиценцирање новог студијског програма 2010. године. Пратећи потребе студената, а у циљу освјежавања предмета, временом су у оквиру основних студија рађене и друге промјене кроз измјене предмета мање од 20 ЕЦТС бодова. Овим измјенама уведени су сљедећи предмети: Српска политичка мисао, Основе међународног права, Међународно политичко комуницирање, предмет на енглеском језику The Political Economy of Crises, као и опциони Француски језик који се изводи прва четири семестра. Данас Студијски програм политикологије има укупно шездесет и три предмета распоређена у осам семестара, укључујући и четири страна језика која се изводе у прва четири семестра. На овом студијском програму су честе измјене силабуса у којима се наставно особље труди да предмете прилагоди научним и друштвеним потребама новог доба и студената који уписују ово студијско усмјерење. Нови Студијски програм политичких наука са усмјерењима Међународни односи и

⁵⁵ <http://smunbl.wixsite.com/ksfpn>

Јавна администрација је настао у једном дугом процесу сталног усавршавања овог студија и његове потребе да се очува, а при томе и одговори на сложене изазове савременог тржишта рада и потреба политикологије као струке.

2.4.6. Усклађеност Студијског програма политикологије са сличним високошколским установама у региону

Студијски програм политикологије умногоме је подударан са студијским програмима истог усмјерења у земљама региона. Ријеч је, прије свега, о Србији, Хрватској и Црној Гори што је могуће провјерити у оквиру линкова који се налазе уз називе подударних Студијских програма и њихових факултета:

- Факултет политичких наука у Београду, Студије политикологије⁵⁶
- Факултет политичких знаности у Загребу, Студије политикологије⁵⁷
- Факултет политичких наука у Подгорици, Студије политикологије⁵⁸

У циљу унапријеђења наставе и остваривања унутардржавне, регионалне и свјетске сарадње Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци радиће на комплементарности свога студија са сличним студијским усмјерењима који показују иновативност и остварују добре резултате у своме образовном и научном раду.

2.4.7. ЕЦТС бодовање предмета Студијског програма политикологије и критеријуми за прелазак са других студијских програма у оквир истих и сродних студија

Вриједност бодова по предметима усклађена је са Европским системом преноса бодова. Сви предмети који се изводе на сва три циклуса студија Студијског програма политикологије имају бодовну вриједност. Укупан број бодова који је могуће остварити у сваком семестру појединачно је тридесет. Укупан број бодова који студент

⁵⁶ <http://www.fpn.bg.ac.rs/studije-politikologije>

⁵⁷ <https://www.fpzg.unizg.hr/studiji/preddiplomski/politologija>

⁵⁸ <http://www.ucg.ac.me/studprog/31/10/0/0-politikologija-osnovne>

остварује по завршетку првог циклуса студија је двјесто четрдесет⁵⁹. Са завршетком другог циклуса студија, студенти остварују додатних шездесет бодова.

Услови преноса ЕЦТС бодова са једног студијског програма на други унутар Универзитета у Бањој Луци, као и између Универзитета у Бањој Луци и других универзитета дефинисани су Правилима студирања на првом и другом циклусу студија⁶⁰.

Према наведеном документу услове преласка са једног на други студијски програм утврђује Сенат Универзитета у Бањој Луци. Овој одлуци претходи приједлог Вијећа неког од факултета чланица Универзитета у Бањој Луци. За исте студијске програме нема посебних услова у процесу преласка са једног на други студијски програм. Када је ријеч о студијским програмима који нису исти прелазак је могућ само ако постоји њихова научна сродност⁶¹.

Под сродним студијским програмом, у нашем случају студијама политикологије, подразумевамо програм који садржи седамдесет посто наставних предмета из ужих научних области научног поља политичких наука. Студент може да пређе са других програма основних академских студија на Студијски програм политикологије уколико положи диференцијалне испите које утврђује Вијеће студијског програма политикологије, а на основу анализе садржаја студијског програма са којег се прелази.

Овим је актима омогућен прилив студената ка Студијском програму Факултета политичких наука, што га чини отвореним и усклађеним са тенденцијама у оквиру Болоњског система школовања.

2.4.8. Начин похађања студија, оцјењивање и организација испитних рокова на Студијском програму политикологије

Студије на Студијском програму политикологије организују се као **редовне**. Начин извођења наставе је по моделу **образовања у сједишту**. Основни студиј траје четири године. Свака година се састоји од по два семестра (зимски и љетни). Мастер студији

⁵⁹ <https://fpn.unibl.org/index.php/osnovne-studije/studijski-programi/politikologija>

⁶⁰ http://unibl-test.etf.rs/uploads/files/strane/studije/pravila_studiranja/Pravila_studiranja_na_I_i_II_cikusu.pdf

⁶¹ http://unibl-test.etf.rs/uploads/files/strane/studije/pravila_studiranja/Pravila_studiranja_na_I_i_II_cikusu.pdf

трају једну годину, док докторски студији трају три године. Заокружену цјелину студирања на сва три циклуса студија чини модел 4+1+3 године студирања⁶².

Настава се изводи кроз редовно одржавање часова наставе и вјежби. У сваком семестру студенти имају по четири обавезна и један предмет са листе изборних предмета⁶³. Обавеза студената је да активно учествују у часовима наставе и вјежби. То подразумева дискутовање о наставној материји, учење и попуњавање колоквијумских тестова, израду и презентовање есеја, семинарских радова и истраживачких пројеката, као и друге активности путем којих се прикупљају бодови у оквиру предиспитних обавеза које носе максимално педесет бодова. Завршни испит такође носи педесет бодова и најважнији је дио у формирању коначне оцјене студената на предмету.

Обавеза предметних наставника је да у почетку семестра упознају студенте са силабусом предмета, терминима наставе и одржавања колоквијума, начином израде есеја или семинарских радова, терминима консултација и осталим обавезама које су дио предвиђеног силабуса предмета. Оцјењивање студената, организацију и провођење испита дефинишу универзитетска правила студирања којих се придржавају сви студијски програми Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци⁶⁴.

Испити на Факултету политичких наука Универзитета у Бањој Луци одвијају се у складу са одредбама заједничког документа под називом: „Правила студирања на првом и другом циклусу студија“⁶⁵. Овај документ је основна правна водиља у процесу стицања и оцјењивања знања студената.

Евиденцију о оцјењивању студената води студентска служба Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци, предметни наставник и сарадник. Наставник је дужан да јавно саопшти студентима резултате о броју освојених бодова након сваке провјере, као и укупан број бодова које је студент постигао од почетка наставе. Студенти имају право да приступе свакој појединачној предиспитној провјери знања, до завршног испита, независно од осталих активности и провјера.

⁶² <https://fpm.unibl.org/index.php/osnovne-studije/studijski-programi/politikologija>

⁶³ <https://fpm.unibl.org/index.php/osnovne-studije/studijski-programi/politikologija>

⁶⁴ <http://www.unibl.org/sr/univerzitet/propisi/pravila>

⁶⁵

http://unibl.org/uploads/files/strane/zakoni_i_interni_propisi/2017/Pravila/1.Pravila_studiranja_na_I_i_II%20ciklusu_studija.pdf

У складу са академским календаром који прописује Универзитет у Бањој Луци, Факултет политичких наука организује термине својих испитних рокова. Према одлукама Сената Универзитета у Бањој Луци студенти ове високошколске институције имају право на по два испитна термина у јануарско-фебруарском испитном року, јунско-јулском року, септембарском року и на један испитни термин у октобру. Апсолвенти имају право да полажу испите у наведеним, редовним, роковима, али и мимо њих у апсолвентским терминима који се организују сваки мјесец током семестра. Сви испитни термини објављују се у оквиру апликација e-zaposleni и e-student којима је могуће приступити преко званичне странице Универзитета у Бањој Луци⁶⁶.

Успјех студената на испиту одређује број бодова које студент прикупи у оквиру предиспитних обавеза и завршног испита. Успјех студената се вриједнује оцјенама од пет до десет. Оцјена пет (5) остварује се са бројем бодова испод педесет и један. Оцјену шест (6) остварују студенти који имају између педесет и један и шездесет бодова. Оцјену седам (7) остварују студенти који имају између шездесет и један и седамдесет бодова. Оцјену (8) остварују студенти који имају између седамдесет и један и осамдесет бодова. Оцјену (9) остварују студенти који имају између осамдесет и један и деведесет бодова. Оцјену (10) остварују студенти који имају између деведесет и један и сто бодова⁶⁷.

Укупан број освојених бодова и коначну оцјену наставник уноси у испитну пријаву и у извјештај о одржаном испиту. Потписани извјештај о одржаном испиту и испитне пријаве наставник је обавезан да достави студентској служби Факултета политичких наука на даљу обраду и похрањивање.

Испити се полажу у згради Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци, а полагање испита изван факултетског сједишта могуће је само у случају објективних околности. Процјену и одобрење за овакве ситуације извршава декан Факултета доносећи посебну одлуку о томе.

Завршни испити, као и сви други облици провјере знања су јавни. Свако ко поштује правила о провођењу испита и понашања на Факултету политичких наука Универзитета у Бањој Луци има право да посматра завршни испит и предиспитне форме провјере и оцјењивања знања. Ово се посебно односи на усмено испитивање,

⁶⁶ <https://zaposleni.unibl.org/login.web>,
<https://student.unibl.org/security/login.jsf?jsessionid=1BECE5A00B1AE9275B145224ABEADE85>
⁶⁷ <https://fpn.unibl.org/index.php/osnovne-studije/studijski-programi/politikologija>

при којем је наставник обавезан да омогући заинтересованим лицима да присуствују испитивању. Поред испитивача и кандидата испиту мора да присуствује најмање једна особа из реда студената, сарадника или наставника.

Наставник је дужан да студентима који завршни испит полажу усмено резултате испита и коначне оцјене саопшти одмах по одржавању испита. Наставник који одржава испит у писменој форми дужан је да студенте упозна са којим помагалима могу да се користе током провођења испита. Обавеза наставника који одржава испит у писменој форми је да резултате писменог теста и коначне оцјене објави, најдуже, у року од седам дана од дана одржавања завршног испита. Резултати се објављују на огласној табли студијских програма Факултета политичких наука или на неки други академски прикладан начин. На Факултету политичких наука се за потребе објављивања резултата завршних испита, колоквијума и других предиспитних обавеза користи и званични сајт Факултета.

Уколико постоји нека околност која може да доведе у сумњу непристрасност и објективност предметног наставника, укључујући и сродство са студентом, наставник је дужан да од декана Факултета политичких наука тражи своје изузеће у процесу оцјењивања студента.

Када је ријеч о правима студената у процесу оцјењивања, наставник је дужан да студенте на њихов захтјев упозна са недостацима њиховог рада и разлозима добијања одређеног броја бодова или оцјене. Студенти који сматрају да су оштећени у поступку спровођења и оцјењивања испита или у осталим облицима провјере знања, те ако сматрају да испит није обављен у складу са Законом, Статутом Универзитета и Правилима студирања, могу да поднесу приговор декану факултета на добијену оцјену у року од два дана од дана јавне објаве оцјене и уз приложено објашњење и аргументацију. То важи и за студенте који послѣ три неуспјела покушаја полагања истог испита на лични захтјев траже комисијско полагање испита. Декан факултета је обавезан да у року од три дана, од дана пријема приговора, размотри приговор и донесе рјешење по основу уложеног приговору. Уколико декан факултета, на бази предочених чињеница, оцијени да је приговор студента основан, обавезан је да у року од два дана доноси рјешење о понављању испита и формирању трочлане испитне комисије. Са својом одлуком, декан је обавезан да упозна и предметног наставника и студента. У рјешењу које донесе декан је обавезан да утврди термин и мјесто понављана испита.

Полагање испита пред трочланом комисијом потребно је обавити најкасније у року од седам дана од пријема рјешења о понављању испита.

Правила студирања налажу да наставник чијом оцјеном студент није задовољан не може да буде предсједник комисије за понављање испита. Одлуку о завршној оцјени студента на поновљеном испиту доноси испитна комисија већином гласова и ова одлука је коначна. Записник о току испита и оцјени испитне комисије доставља се студентској служби Факултета политичких наука.

За предмете за које Факултет политичких наука није матичан, одлуку о комисији доноси проректор за наставу Универзитета у Бањој Луци. Против рјешења које донесе проректор за наставу Бањолучког универзитета, допуштена је жалба вијећу факултета на којем је предмет матичан и њихова одлука је коначна.

У случају спријечености предметног наставника да одржи завршни испит, његова организација и одржавање, повјерава се другом наставнику из исте или сродне уже научне области, или комисији коју именује декан Факултета. Комисија може да има најмање три члана и у њу се именују наставници из исте или сродне уже научне области. Одлуку о коначној оцјени кандидата, комисија доноси већином гласова и та је одлука обавезујућа. Записник о току испита и оцјени пријављених кандидата комисија доставља у Студентску службу Факултета политичких наука.

2.5. Задовољство послодаваца стеченим компетенцијама студената

2.5.1. Повратне информације о раду завршених студената Студијског програма политикологије

Студијски програм политикологије није радио обимнија и поузданија истраживања о томе колико су послодавци задовољни стеченим знањима и вјештинама свршених студената Студијског програма политикологије.

Највеће до сада урађено истраживање је анкета проведена 2019. године. Она носи назив „Студирање, запошљавање и каријерни обрасци дипломираних студената Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци – емпријско истраживање“. Истраживање је провео доц. др Александар Јанковић са садашњег Студијског програма примијењене социологије⁶⁸.

Ово истраживање је показало да је 41,5% свршених студената Студијског програма политикологије запослено на неодређено вријеме, њих 23,1% на одређено, повремено њих 1,5%, док је 25,4% незапослено, од чега их је 12,3% имало некакво радно искуство. Даљом анализом, ово је истраживање утврдило да са високом стручном спремом ради њих 52,3%, док са средњом стручном спремом посао остварује 20% испитаника. Када је ријеч о власничкој структури, највећи дио свршених политиколога ради у предузећима са државним власништвом 19,2% и државној, ентитетској и локалној администрацији 18,5%, затим у приватним предузећима, њих 29,2%, 0,8% их је у предузећима са мјешовитим власништвом, у невладиним организацијама запослено њих 2,3% и на крају, samozапослених је 2,3%. на посао, по завршетку студија чекало је до годину дана 53,1% свршених студената, до двије године њих 15,6%, до пет година њих 11,5% и преко пет година њих 3,1%.

Перцепција дипломираних студената о томе које су најизраженије препреке приликом њиховог запошљавања нам открива праву природу проблема. Упитани о наведеним препрекама, испитаници су били у могућности дати три одговора, тј. идентификовати три разлога тешког запошљавања дипломаца Факултета политичких наука. Један од разлога навело 99,2% испитаника, два разлога 41,3% испитаника, а три

⁶⁸ <https://fpm.unibl.org/sr/o-nama/dokumenti/izvjestaji-o-naucnoistrazivackom-radu>

разлога свега 8,8% испитаника. Анкетирани студенти су препреке требали само набројати, без рангирања њихове важности.

Од појединачних разлога тешког запошљавања дипломираних студената Факултета политичких наука најчешће се појављују притужбе на постојеће студијске програме. Од укупног броја притужби, 27,2% су притужбе на постојеће студијске програме. У скоро подједнаком омјеру се испитаници жале да је „студијски програм застарио и није довољно усклађен са потребама тржишта рада“ (14,3%) и на то да је „студијски програм оријентисан на теоријска знања и не пружа довољно практичних знања и вјештина који се могу одмах употријебити на послу“ (12,9%). Притужбе на студијске програме су, генерално, два пута заступљеније кад су у питању студијски програми новинарства и политикологије (35,6% и 35,2%) у односу на студијске програме социјалног рада и социологије (17,0% и 17,8%). Друга тешкоћа приликом запошљавања коју испитаници наводе је да се „У државним предузећима и јавним установама се не расписује довољно конкурса за запошљавање за наш образовни профил (обично се траже правници, економисти и тсл)“ (20,9% одговора испитаника). Ту тешкоћу у већој мјери наводе дипломирани социјални радници и политиколози (35,5% и 22,3%), него новинари и социолози (11,5% и 9,3%). Трећа тешкоћа по учесталости коју наводе дипломци јесте корупције приликом запошљавања. Међутим, и ову примједбу не износе сви испитаници равномјерно. Корупцију приликом запошљавања највише наводе социолози и социјални радници (24,8% и 21,4%), а нешто мање од њих новинари и политиколози (17,9% и 16,8%).

Међу, урађеним анализама и повратним информацијама о раду студената политикологије, јесте и она коју је Студијски програм политикологије добио од Милорада Којића, директора Републичког центра за истраживање рата, ратних злочина и тражење несталих цивила. Ријеч је о институцији која има потписан уговор о сарадњи са Факултетом политичких наука. Кроз ову установу је путем студентске праксе и стажирања прошао дио студената Студијског програма политикологије и то студената првог и другог циклуса студија. Поједини бивши студенти Студијског програма политикологије, данас дипломирани политиколози и даље сарађују са овом институцијом. Задовољство њиховим професионалним карактеристикама и знањем преносимо у оквиру Оцјене Милорада Којића коју преносимо у цјелости у подпоглављу 2.5.2.

Осим у овој установи велики број студената политикологије похађао је студентску праксу у виду стажирања у Народној скупштини Републике Српске. Кроз овај процес прошло је више од седамдесет студената Студијског програма политикологије. Они су током овог вида праксе показали висок степен знања, етичности и радних врлина.

2.5.2. Оцјена **Милорада Којић**, в.д. директора Републичког центра за истраживање рата, ратних злочина и тражење несталих цивила

Оцјену Милорада Којића, в.д. директора Републичког центра за истраживање рата, ратних злочина и тражење несталих лица, партнерске институције Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци, преносимо у цјелости:

**РЕПУБЛИКА СРПСКА
МИНИСТАРСТВО ПРАВДЕ
РЕПУБЛИЧКИ ЦЕНТАР ЗА ИСТРАЖИВАЊЕ РАТА, РАТНИХ ЗЛОЧИНА И ТРАЖЕЊЕ
НЕСТАЛИХ ЛИЦА**

Трг јасеновачких жртава 4, Бања Лука, тел.051/247-472, факс 051/247-597, Е-mail: rcirz@rcirz.vladars.net, www.rcirz.org

Број: 08/4.01/052-7974/21
Датум: 24.11.2021. године

ФАКУЛТЕТ ПОЛИТИЧКИХ НАУКА УНИВЕРЗИТЕТА У БАЊОЈ ЛУЦИ
Булевар војводе Петра Бојовића, бр. 1А,
78000 Бања Лука

ПРЕДМЕТ: *Екстерна процјена студената смјера политикологија и других студијских програма првог и другог циклуса Факултета политичких наука, Универзитета у Бањој Луци, доставља,*

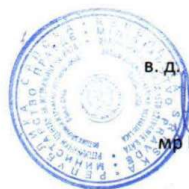
Поштовани,

Републички центар за истраживање рата, ратних злочина и тражење несталих лица (у даљем тексту Центар), који дјелује као републичка управна организација у саставу Министарства правде Владе Републике Српске, у оквиру унутрашње организације и систематизације радних мјеста као и у својству волонтера и приправника запошљава и ангажује, поред осталих и студенте Факултета политичких наука са студијских програма: политикологија; новинарство и комунологија и социологија. Такође, истичемо, да је Центар током 2014. године са Факултетом политичких наука потписао Споразум о сарадњи, који је, између осталог обухватио и ангажовање студената у провођењу активности и послова из надлежности Центра. У том смислу, у Центру је до сада било ангажовано девет лица која су завршила неки од студијских програма Факултета политичких наука првог и другог циклуса студија, а међу њима седам лица са завршеним студијским програмом политикологија. Тренутно је у Центру ангажовано шест лица који су дипломирали на Факултету политичких наука Универзитета у Бањој Луци, а од тога пет лица који су дипломирали на студијском програму политикологија и једно лице које је дипломирало на студијском програму социологија.

Наша искуства са образовним профилем дипломирани политиколог као и са студентима других програма првог и другог циклуса студија на Факултету политичких наука Универзитета у Бањој Луци, указују да се ради о лицима која посједују сва неопходна стручна знања, вјештине и способности који су потребни за обављање најсложенијих послова и задатака високе стручне спреме, како у Центру, тако сматрамо и у другим органима републичке управе.

Стога, констатујемо да Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци, од стране Центра има позитивну препоруку, с аспекта екстерне евалуације, те да су у том погледу испуњени услови за акредитацију студијског програма политикологија, као и других студијских програма првог и другог циклуса на овом Факултету.

С поштовањем,

в. д. ДИРЕКТОРА

мр Милорад Којић

ДОСТАВЉЕНО:

1. Наслову;
2. Архива.

2.6. Студенти

2.6.1. Број студената, упис и трендови

Од свога оснивања Студијски програм политикологије један је од најтрактивнијих на цјелокупном Универзитету у Бањој Луци. Међутим, трендови пада броја уписаних студената су примјетни посљедних година и прате опште трендове пада студената на цјелом Универзитету у Бањој Луци. Ови су процеси посљедица општег демографског пада броја младих у Републици Српској и оне имају озбиљне посљедице по уписну политику и одржавање студијских усмјерења на цјелокупном Универзитету у Бањој Луци. Показатеље пада броја уписаних студената имају и други универзитети у Босни и Херцеговини и то представља озбиљан друштвени проблем.

У наставку је наведен број уписаних студената према школским годинама, од 2007/08. године до 2019/20. године:

- **2007/2008. година: 89**
- **2008/2009. година: 76**
- **2009/2010. година: 99**
- **2010/2011. година: 81**
- **2011/2012. година: 95**
- **2012/2013. година: 63**
- **2013/2014. година: 55**
- **2014/2015. година: 56**
- **2015/2016. година: 51**
- **2016/2017. година: 36**
- **2017/2018. година: 38**
- **2018/2019. година: 39**
- **2019/2020. година: 22**

На другом циклусу студија до сада су се изводила два усмјерења: политиколошке и међународне студије. Прве је до сада уписало четрдесет и петоро студената (подаци су од 28.09.2018. године), а завршило их је и стекло звање мастера политикологије њих осморо (подаци су од 06.07.2018. године). Друге је до сада уписало стотину четрдесет и

седам студента (подаци су од 28.09.2018. године), а звање мастера међународних односа стекло је њих осамнаест (подаци су од 06.07.2018. године).

У наставку је наведен број уписаних студената према школским годинама, од 2011/12. године до 2018/19. године:

- **2011/2012. година: укупно 62. Међународне студије 37, Политиколошке студије 25**
- **2013/2014. година: укупно 46. Међународне студије 27, Политиколошке студије 19**
- **2014/2015. година: укупно 25. Међународне студије 25**
- **2015/2016. година: укупно 21. Међународне студије 14, Политиколошке студије 7**
- **2016/2017. година: укупно 20. Међународне студије 20**
- **2017/2018. година: укупно 12. Међународне студије 12**
- **2018/2019. година: укупно 6. Међународне студије 5, Политиколошке студије 1, Студије локалне самоуправе 4**
- **2019/2020. година: укупно 22. Међународне студије 6, Политиколошке студије 1, Студије јавне управе и јавне политике 15**

Докторске студије покренуте 2017/18. године, до сада је (2021. године) уписало укупно 36 студената.

Подаци наведени у анализи показују тренд опадања броја студената уписаних на оба циклуса Студијског програма политикологије у посљедњих десет година. Међутим, ријеч о општем тренду на Универзитету у Бањој Луци и осталим јавним универзитетима у Босни и Херцеговини. Кривци за овакво стање су лоша демографија и економска неизвјесност. Ово је озбиљан друштвени и политички проблем у којем се налази цјелокупна Босна и Херцеговина. Међутим, измјенама основног студија који предмет анализе овог Извјештаја и увођењем новог Студијског програма политичких наука број студената је почео да се повећава. Такође је од школске 2020/21 године повећан број студената другог циклуса студија. Међутим, ови ће подаци бити предмет будућих анализа и извјештаја о самовалуацији.

2.6.2. Упознатост студената са документима који се односе на њихова права и обавезе на Универзитету у Бањој Луци

Универзитет у Бањој Луци, на основу равноправности и јавног конкурса, гарантује приступ студијама на сва три циклуса. Ово је у складу са Стандардима и смјерницама за обезбјеђивање квалитета у Европском простору високог образовања⁶⁹, као и са Статутом Универзитета у Бањој Луци⁷⁰. Овим је документима регулисан пријем студената, њихово напредовање кроз студије, признавање и сертификација.

Студенти се већ при упису на факултет, кроз званичну интернет адресу Факултета политичких наука, актуелне информаторе и усмена појашњења запослених у стручним службама, информишу о могућностима уписа на жељени студијски програм. Основни услов за упис у први циклус студија, сва четири студијска програма на Факултету политичких наука, је завршено четворогодишње средњошколско образовање у Републици Српској и Босни и Херцеговини, или томе еквивалентно образовање у иностранству. Кандидат се уписује на одређени студијски програм на основи конкурентског полагања квалификационог пријемног испита и у складу са резултатима постигнутим у претходном образовању (средња школа, диплома првог, односно другог циклуса). Коначно мјесто на ранг листи примљених студената која је јавна и доступна како на огласној табли факултета, тако и на његовој званичној интернет страници, формира збир бодова које кандидати остварују кроз претходно стечен средњошколски просјек и бодове остварене на квалификационом испиту.

Конкурс за упис на студијске програме Факултета политичких наука расписује менаџмент Универзитета у Бањој Луци. Приједлог за расписивање конкурса Сенату Универзитета у Бањој Луци доставља Наставно-научно вијеће Факултета политичких наука. Коначни број студената за упис на студијске програме Факултета политичких наука предлаже Сенат Универзитета у Бањој Луци, а утврђује га Влада Републике Српске. Конкурс за упис на студијске програме Факултета политичких наука објављује се у јавном гласилу Републике Српске, као и на службеним интернет страницама Факултета политичких наука и Универзитета у Бањој Луци.

⁶⁹ <http://www.enqa.eu/indirme/esg/ESG%20in%20Bosnian.pdf>

⁷⁰ http://unibl.org/uploads/files/strane/zakoni_i_interni_propisi/2017/Statut/Statut.pdf

По завршетку процеса уписа и стицању статуса бруцоша, студенти се на приступном часу сва четири студијска програма Факултета политичких наука упознају са најважнијим правним актима Универзитета у Бањој Луци и Факултета политичких наука, као и са адресама на којима могу да пронађу правни оквир који регулише процес њиховог студирања. Такође, сваки наставник приликом представљања предмета даје студентима упутство гдје могу да упознају своја права и обавезе и који документи регулишу правила студирања, као и гдје могу да пронађу сву одговарајућу документацију и литературу за предмет на којем је наставник ангажован.

Најважнији документи које одређују права и обавезе студената налазе се на званичној интернет страници Универзитета у Бањој Луци и доступни су свима на увид⁷¹. Студентима се континуирано, од стране административног особља, наставника и сарадника, сугерише да се упознају са прописима који се тичу њиховог студирања, права и обавеза које остварују.

2.6.3. Учешће студената у креирању процеса на Студијском програму политикологије

У ранијим поглављима смо писали о укључености студената у креирање процеса на Студијском програму политикологије, а у контексту израде политике осигурања квалитета. Иста правила и могућности важе и у оквиру одговора на ово самоевалуационо питање. Наиме, Законом о високом образовању дефинисано је право студената на учествовање у креирању квалитета процеса који се дешавају у оквиру високошколске установе коју студенти похађају⁷². Учешће студената у креирању процеса на Студијском програму политикологије није обезбјеђено директно кроз овај студијски одсјек. Оно је обезбјеђено кроз низ других форми студентског дјеловања и виших факултетских и универзитетских тијела.

Статут Универзитета у Бањој Луци даје студентским представницима право да буду чланови Наставно-научног вијећа Факултета политичких наука и на тај начин им је омогућено да учествују у процесу доношења најбитнијих факултетских одлука⁷³.

⁷¹ <http://www.unibl.org/sr/univerzitet/propisi>

⁷² http://unibl.org/uploads/files/strane/zakoni_i_interni_propisi/2017/Zakoni/zakon-o-visokom-obrazovanju.pdf

⁷³ http://unibl.org/uploads/files/strane/zakoni_i_interni_propisi/2017/Statut/Statut.pdf

Студенти имају могућност дјеловања и кроз Сенат Универзитета у Бањој Луци, чији су чланови такође, а што је дефинисано Статутом Универзитета⁷⁴.

Студентима је загарантовано и чланство у Комисији за осигурање квалитета, па је и то право дефинисано у универзитетском Стату⁷⁵.

Учешће студената у горе наведеним органима се организује кроз модел студентског представљања у којем студенти демократски бирају своје представнике у ове институције. Они се бирају на бази Правилника о начину избора и броју чланова Студентског праламента и избора студената у наставно-научна вијећа факулета и Сенат Универзитета⁷⁶.

На Факултету политичких наука Универзитета у Бањој Луци студенти дјелују кроз двије студентске организације које имају исти третман. Ријеч је о Студентској организацији Факултета политичких наука⁷⁷ и Клубу студената Факултета политичких наука⁷⁸. Ове организације су активне у процесу побољшања квалитета рада и студирања на Факултету политичких наука, Универзитета у Бањој Луци.

Укљученост студената у креирање процеса на Студијском програму политикологије није директна и не остварује се кроз рад Вијећа студијског програма. Она се остварује кроз виша факултетска и универзитетска тијела гдје у доношењу одлука студентски представници имају једнакоправност гласа.

2.6.4. Могућности размјене студената

У оквиру процеса међународне сарадње, усвајања нових знања и ширења простора свога академског дјеловања Универзитет у Бањој Луци значајну пажњу посвећује размјени студената и запосленог особља. Ово се остварује кроз уговоре о сарадњи између Универзитета у Бањој Луци и његових факултетских јединица са другим универзитетима, међународне програме размјене, студијске посјете, љетне школе, радионице и праксу.

⁷⁴ http://unibl.org/uploads/files/strane/zakoni_i_interni_propisi/2017/Statut/Statut.pdf

⁷⁵ http://unibl.org/uploads/files/strane/zakoni_i_interni_propisi/2017/Statut/Statut.pdf

⁷⁶ <http://www.rf.unibl.org/wp-content/uploads/2017/12/Pravilnik-o-nacinu-izbora-i-br.-clanova-Studentskog-parlamenta-i-izbora-studenata-u-NNV-i-Senat-VSUP-.pdf>

⁷⁷ <http://www.fpn.unibl.org/index.php/fakultet/organizacije/studentska-organizacija-fpna>

⁷⁸ <http://smunbl.wixsite.com/ksfpn>

Од академске 2008/2009. године Универзитет у Бањој Луци постао је дио *CEEPUS* (*Central European Exchange Programme for University Studies*) мреже, а од академске 2011/2012. године учествује и у програму академске размјене *ERASMUS MUNDUS*. Због обавезе признавања периода студија проведених у иностранству од 2011. године формирана је мрежа академских координатора за међународну размјену на факултетима, чланицама, Универзитета у Бањој Луци.

Горе наведене погодности могу да користе, како запослени на Факултету политичких наука, тако и студенти. Најчешће се у понуди нашим студентима налазе програми стипендирања влада страних земаља, међународних организација и фондација. Није ријеткост да студенти са других универзитета долазе на размјену или да Факултет политичких наука посјећују релевантна имена из научне заједнице развијенијих земаља свијета. Једно такво предавање из области политичких наука одржала је и Сузан Вудворд при својој посјети Факултету политичких наука 2014. године⁷⁹.

Сваке године *HUAWEI Technologies* додјељује NOVUM награде и стипендије за пет извршних студената који похађају један од студијских програма на Универзитету у Бањој Луци. Велики број пројеката који се реализовао на Универзитету у Бањој Луци био је из *TEMPUS* пројеката. Од 2014. године Универзитет у Бањој Луци учествује у новом програму који организује и финансира Европске комисије, а који носи назив *Erasmus+*.

Студенти и наставно особље на Универзитету у Бањој Луци имају право да у оквиру програма међународне размјене проведу одређено вријеме (семестар или студијску годину) на неком другом универзитету, без обзира да ли се у он налази у Босни и Херцеговини или је изван ње. Ову могућност коју имају студенти и запослено особља Универзитета у Бањој Луци дефинисао је Статут Универзитета⁸⁰.

Статутом Универзитета у Бањој Луци, студентима је гарантована покретљивост и признавање остварених бодова у току дотадашњег образовања на другом универзитету. Мобилност студената и признавање остварених бодова врше су у складу са Законом о високом образовању Републике Српске и правилима Европског система преноса и акумулације бодова (ECTS). Мобилност студената регулисана је и Статутом Факултета

⁷⁹ <https://fpn.unibl.org/index.php/n-v-s-i/391-gostujuce-predavanje-prof-suzan-vudvord>

⁸⁰ http://unibl.org/uploads/files/strane/zakoni_i_interni_propisi/2017/Statut/Statut.pdf

политичких наука, као и универзитетским Правилима студирања на првом и другом циклусу студија. У процесу преласка са другог на Универзитет у Бањој Луци студент закључује уговор са Универзитетом путем којег му се признаје еквивалентни остварени број бодова. За студенте који желе да бораве у програму размјене на Универзитету у Бањој Луци, један или два семестра, предвиђено је да, уз сагласност координатора за међународну размјену, потпишу и Уговор о учењу⁸¹.

Програм међународне размјене на Универзитету у Бањој Луци и њеним факултетским јединицама организован је путем рада координатора за међународну размјену. Информације о понуђеним програмима размјене, стипендирања, праксе и сличног студенти и запослено особље могу да пронађу на званичним интернет страницама Универзитета у Бањој Луци и Факултета политичких наука.

2.6.5. Излазни профил студената

Завршетком првог циклуса студија на Студијском програму политичкологije, који траје четири академске године или осам семестара, свршени студент остварује диплому студија првог циклуса и стиче академски назив дипломирани политиколог (240 ЕЦТС)⁸².

Завршетком другог циклуса студија на Студијском програму политичкологije, који траје једну академску годину или два семестара, свршени мастерант остварује диплому студија другог циклуса и стиче академски назив магистар политикологije (за мастер политиколошке студије) (60 ЕЦТС), магистар међународних односа (за међународне студије) (60 ЕЦТС), магистар локалне самоуправе (60 ЕЦТС) и магистар јавне управе и јавних политика (60 ЕЦТС)⁸³.

Завршетком трећег циклуса студија на Студијском програму политичкологije, који траје три академске године или шест семестара, свршени докторанд остварује диплому студија трећег циклуса и стиче титулу доктора политичких наука - политикологija (480

⁸¹ http://unibl.org/uploads/files/strane/zakoni_i_interni_propisi/2017/Pravilnici/Pravilnik-o-medjunarodnoj-razmjeni-studenata-i-osoblja-Univerziteta-u-Banjoj-Luci.pdf

⁸² <https://fpn.unibl.org/index.php/osnovne-studije/studijски-programi/politikologija>

⁸³ <https://fpn.unibl.org/sr/studije/drugi-ciklus/master-politikologije>

ЕЦТС) и доктора политичких наука – међународни односи (480 ЕЦТС), у зависности од тога за које се усмјерење докторанд одлучио током докторских студија⁸⁴.

2.6.6. Стопа успјешности студената и ниво запошљавања свршених студената

Према подацима Факултета политичких наука до сада је основи студиј политикологије на овом факултету завршило 339 студената. Други циклус студија успјешно је завршило њих 41, од чега 11 на Политиколошки мастер студијама, 1 на Јавној управи и јавним политикама и њих 29 на Међународним студијама. Како су докторски студији кренули са радом тек 2017. године, до сада је само један студент завршио докторске студије.

Студијски програм политикологије располаже подацима о запослењу бивших студената добијеним из истраживања 2019. године под називом „Студирање, запошљавање и каријерни обрасци дипломираних студената Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци – емпријско истраживање“. Истраживање је провео доц. др Александар Јанковић са садашњег Студијског програма примјењене социологије.

Ово истраживање је показало да је 41,5% свршених студената Студијског програма политикологије запослено на неодређено вријеме, њих 23,1% на одређено, повремено њих 1,5%, док је 25,4% незапослено, од чега их је 12,3% имало некакво радно искуство. Даљом анализом, ово је истраживање утврдило да са високом стручном спремом ради њих 52,3%, док са средњом стручном спремом посао остварује 20% испитаника. Када је ријеч о власничкој структури, највећи дио свршених политиколога ради у предузећима са државним власништвом 19,2% и државној, ентитетској и локалној администрацији 18,5%, затим у приватним предузећима, њих 29,2%, 0,8% их је у предузећима са мјешовитим власништвом, у невладиним организацијама запослено њих 2,3% и на крају, samozапослених је 2,3%. на посао, по завршетку студија чекало је до годину дана 53,1% свршених студената, до двије године њих 15,6%, до пет година њих 11,5% и преко пет година њих 3,1%.

⁸⁴ <https://fpn.unibl.org/index.php/osnovne-studije/studijski-programi/politikologija>

2.6.7. Студентско оцјењивање рада наставника и сарадника Студијског програма политикологије и Факултета политичких наука

У циљу побољшања наставног процеса, рјешавања негативних појава на универзитету, ослушкивања и прихватања воље студената, Универзитет у Бањој Луци већ годинама проводи процес студентског анкетирања наставника и сарадника који воде процес наставе и вјежби на студијским програмима који егзистирају на Универзитету. У том контексту студенти у анонимној анкети оцјенама, од један до пет, вриједнују наставнике и сараднике који им предају и држе им вјежбе. До академске 2017/2018. године, анкетирање се вршило писменим путем кроз студентско попуњавање упитнике. Од наведене школске године, анкетирање се врши електронски путем универзитетског информационог система (ФИС). Подаци анкетирања доступни су менаџментима универзитета и факултета, те наставницима и сарадницима на које се анкетирање односи. Процес студентског анкетирања дефинисан је универзитетским правним актом под називом „Правилник о анкетирању студената“⁸⁵.

2.6.8. Истраживања о задовољству студената радом Студијског програма политикологије

За потребе израде Извјештаја о самоевалуацији студијског програма политикологије према којем се изводио наставни процес у школској 2019/20. години урађено је интернет анкетирање студената, као и истраживање њихових ставова кроз фокус групе.

Проведено интернет истраживање путем гугловог упитника, гдје су испитани студенти првог циклуса студија (четврта година студија⁸⁶) који похађају Студијски програм политикологије, а који су давали оцјене, по моделу од 1 до 5, при чему је највиша оцјена 5, показало је следеће резултате. На питање да ли су задовољни зградом и техничким условима рада 71,4% студената је дало максималну оцјену 5, док је њих

⁸⁵

http://unibl.org/uploads/files/strane/zakoni_i_interni_propisi/2017/Pravilnici/27.Pavilnik_o_anketiranju_studena.ta.pdf

⁸⁶ Анкетирана је четврта година студија која је активно похађала студије у школској 2019/20. години. Због мањег броја студената на четвртој години, број оних који су учествовали у анкети је седморо

28,6% дало оцјену 4. На питање колико су задовољни библиотечким фондом оцјену 5 је дало њих 42,9%, оцјену 4 такође њих 42,9%, оцјену 3 њих 14,3%. На питање колико су задовољни радом Студентске службе оцјену 5 је дало њих 57,1%, оцјену 4 њих 28,6%, а оцјену 3 њих 14,3%. На питање колико су задовољни организацијом и извођењем наставе оцјену 5 је дало њих 57,1%, оцјену 4 њих 14,3%, а оцјену 3 њих 28,6%. На питање колико су задовољни радом коректношћу наставника и сарадника оцјену 5 дало је њих 42,9%, исти број њих 42,9% дало је оцјену 4, док је њих 14,3% дало оцјену 3. На питање колико су задовољни организацијом и провођењем испита њих 85,7% дало је оцјену 5, док је њих 14,3% дало оцјену 3. На питање колико су задовољни могућношћу жалбе студената на наставни процес рад оцјену 5 је дало њих 42,9%, оцјену 4 њих 28,6%, оцјену 3 њих 14,3%, а исти проценат их је дао оцјену 1. На питање колико су задовољни учешћем студената у процесу доношења одлука на Факултету политичких наука оцјену 5 је дало њих 28,6%, оцјену 4 њих 14,3%, оцјену 3 њих 14,3%, оцјену 2 њих 28,6% и на крају оцјену 1 њих 14,3%. На питање колико су задовољни студентским организовањем оцјену 5 је дало њих 14,3%, оцјену 3 њих 42,9%, оцјену 2 њих 28,6%, док је оцјену 1 дало њих 14,3%. На питање колико су задовољни повезаношћу теорије и праксе у настави оцјену 5 је дало њих 14,3%, оцјену 3 њих 42,9%, оцјену 2 њих 14,2%, док је оцјену 1 дало њих 28,6%. На питање колико су задовољни практичном наставом оцјену 5 је дало њих 14,3%, исти проценат студената дао је оцјене 4, 3 и 2, док је највише њих дало оцјену 1, укупно 42,9% анкетираних студената.

Поред овог испитивања проведено је и истраживање у оквиру фокус група⁸⁷ из којег су изведени сљедећи закључци. Студенти су изразили задовољство опремљеношћу зграде Факултета те комуникацијом на интернету, посебно путем друштвених мрежа. Навели су замјерку да библиотека не располаже са довољно литературе која им је потребна и да је неријетко заузета читаоница, као и рачунарски центар. Студенти су задовољни односом наставника и сарадника према њима. Наставно особље је коректно и доступно им је у терминима предвиђеним за консултације. Што се наставног плана тиче, према изјавама студената, предмети су доста захтјевни (захтијевају већи ниво предзнања од оног који студенти имају). Према њиховом мишљењу, предавања су занимљива али би требало да се одређен дио

⁸⁷ Истраживање са фокус групама у којем је учествовало десет студената реализовано је 21.05.2021. године

теоријских предавања употпуни са више примјера, вјежби или радионица. Такође сматрају да би наставници требали да више користе презентације у настави, те да студенте максимално подстичу и укључују у процесу обраде појединих тематских цјелина. Студенти сматрају да би у наставни план и програм требало увести више предмета попут статистике, дигиталног маркетинга и сличних. Студенти истичу да су у цјелини задовољни квалитетом наставе, а да им прикупљање предиспитних бодова кроз предиспитне обавезе олакшава полагање завршног испита. Распоред предавања студентима оставља довољно времена за учење и одмор, а наводе и то да им присуство предавањима олакшава учење. Једна од замјерки студената је повремено одгађање предавања код појединих професора због чега им се дешава да се организује неколико предавања у истом дану. Распоред испита је јавно доступан али сви студенти сматрају да би се испитни термини могли да огласе и неколико седмица раније. Материјали за припрему испита су, наводе студенти, доступни. Студенти су задовољни уважавањем предиспитних бодова на испиту и самим процесом одржавања испита. Изјавили су да неријетко имају техничке потешкоће приликом пријаве испита и да би на то требало обратити пажњу.

Оба проведена истраживања су обухватила студенте који студирају Студијски програм политикологије. Њихове замјерке су, показују истраживања, везане за недовољно практичне наставе, застарјело градиво и недовољно увезивања практичног и теоријског дијела наставне материје. Ово је умногоме исправљеном са новим студијским програмом који је покренут школске 2020/21. године. Студенти су задовољни зградом и техничким условима рада, при чему имају примједбе на недовољан библиотечки фонд. С обзиром да је Факултет политичких наука постоји свега 12 година, а да је у свом објекту тек од 2013. године, библиотека је релативно добро опремљена са више од 4000 наслова. Нараво, њу треба редовно допуњавати са новим насловима што се чини у континуитету. Замјерке студената су и на пријављивање испита и њихово оглашавање. Овдје су могућности Факултета политичких наука релативно слабе. Апликација и њене техничке могућности су везане за Универзитетски рачунарски центар. Са друге стране испитне термине дефинише академски календар који се неријетко мијењао. Укљученошћу студената у доношење одлука, могућношћу жалбе и студентским организовањем, студенти су половишно задовољни. На том пољу је могуће вршити корекције и створити веће задовољство код студената. Оно шта посебно радује јесте чињеница да су студенти у оба испитивања

изразито добро оцјенили коректност наставника и сарадника према студентима, њихову доступност, као и задовољство провођењем испита.

2.7. Наставно и административно-техничко особље

2.7.1. Наставно особље

Наставно особље на Факултету политичких наука чине стално запослени наставници и сарадници сва четири студијска програма у пуном радном доносу, те гостујући наставници са других организационих јединица универзитета у Бањој Луци и гостујући предавачи на вишим циклусима студија у статусу професора-емеритуса и гостујући предавачи са других универзитета.

Одговорни наставници и сарадници за одређене предмете одређују се одлуком о покривености наставе. Ова одлука произилази из усвојене Листе одговорних наставника и сарадника за све циклусе студија у одређеној академској години. Листа одговорних наставника се првобитно усваја у оквиру вијећа сва четири студијска програма Факултета политичких наука, засебно, а онда интегрисану листу усваја Наставно-научно вијеће Факултета политичких наука. Овај се процес одвија на почетку сваке академске године.

У пуном радном односу на Факултету политичких наука Универзитета у Бањој Луци запослено је 36 наставника и сарадника. Структуру запослених чини седам редовних професора, осам ванредних професора, четрнаест доцената и девет виших асистената. Од овог броја, тренутно је на Студијском програму политикологије запослено десет наставника и 1 сарадник. Осим тога на Студијском програму политичких наука предају, као гостујући предавачи, и два професора емеритуса.

Структура запослених у пуном радном односу на Студијском програму политичких наука приказана је табеларно.

**Табела: Структура запослених у пуном радном односу на Студијском програму
политичких наука (2021. година)**

Студијски програм политикологије	
Име и презиме	Звање
Проф. др Милош Шолаја	Редовни професор
Проф. др Ђорђе Вуковић	Ванредни професор
Проф. др Александар Савановић	Ванредни професор
Проф. др Владе Симовић	Ванредни професор
Проф. др Невенко Врањеш	Ванредни професор
Проф. др Матеј Савић	Ванредни професор
Доц. др Александар Врањеш	Доцент
Доц. др Мања Ђурић Џакић	Доцент
Доц. др Жељко Будимир	Доцент
Доц. др Нина Сајић	Доцент
Николина Бабић	Асистент

Са кадровским ресурсима наведеним у табели Студијски програм политичких наука покрива све стручне предмете на првом циклусу студија. То чини и на другом и трећем циклусу студија. Овом је кадровском структуром Студијски програм политичких наука један од кадровски најопремљенијих студијских програма на Универзитету када је ријеч о наставницима. Међутим, из табеле се види да у кадровској структури недостаје сараднички кадар неопходан за одржавање часова вјежби. На пријему нових сарадника Студијски програм политичких наука и Факултет политичких наука ће да ради у наредном периоду, а у складу са финансијским могућностима Универзитета у Бањој Луци и ресорног министарства.

2.7.2. Избор и напредовање наставног и сарадничког особља

Сваки наставник и сарадник који се ангажује на Студијском програму политичких наука Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци мора да има извршен избор у звање у складу са **Законом о високом образовању Републике Српске, Статутом Универзитета у Бањој Луци и Правилником о поступку и условима избора академског особља Универзитета у Бањој Луци**⁸⁸.

Начин избора наставника и сарадника на Студијском програму политичких наука одвија се у складу са правилима прописаним у оквиру три акта наведена у горњем пасусу. Осим тога, при избору у звања наставника и сарадника, чланови комисија и чланови Вијећа Студијског програма политичких наука посвећују посебну пажњу академској честитости и транспарентности у раду.

Сви извјештаји избора у универзитетска звања, са свом фотокопираном пратећом документацијом објављују се на званичном сајту Универзитета у Бањој Луци и званичном сајту Факултета политичких наука. Ова је документација јавна и доступна је свима који користе интернет⁸⁹.

На овај начин остварује се висок степен транспарентности и ствара се повјерење академске и научне јавности према Студијском програму политичких наука и Факултету политичких наука Универзитета у Бањој Луци уопште. Оваквим радом Студијски програм политичких наука приближава се стандардима рада најрелевантнијих свјетских универзитета.

2.7.3. Усавршавање наставног кадра и управљање људским ресурсима

Квалитет наставног процеса зависи од предавачких и етичких квалитета наставника. Са друге стране њихова стручност и предавачке способности зависе од њиховог сталног усавршавања и рада. Узимајући ово обзир Студијски програм

⁸⁸ http://unibl.org/uploads/files/strane/zakoni_i_interni_propisi/2017/Zakoni/zakon-o-visokom-obrazovanju.pdf, http://unibl.org/uploads/files/strane/zakoni_i_interni_propisi/2017/Statut/Statut.pdf и http://unibl.org/uploads/files/strane/zakoni_i_interni_propisi/2017/Pravilnici/4.Pravilnik_o_postupku_i_uslovima_izbora_nastavnika_i_saradnika_na_Univerzitetu.pdf

⁸⁹ [http://www.unibl.org/sr/vesti?q\[by_kategorije\]\[\]=7](http://www.unibl.org/sr/vesti?q[by_kategorije][]=7) и <http://www.fpn.unibl.org/index.php/izvjestaji/izbori-uzvanja>

политичких наука свјестан значаја који има стални процес усавршавања наставника и сарадника стимулише научни рад и стручно усавршавање својих стално запослених кадрова. На тај начин Студијски програм политичких наука побољшава квалитет наставе и научно-истраживачког рада.

Усавршавање наставног особља, управљање људским ресурсима, од процеса запошљавања до процеса задуживања и промовисања, начин вршења самоевалуације, вриједновање рада запосленог кадра, анализа њихове оптерећености, њихових наставничких, сарадничких и научних домета умногоме прецизира „Правилник о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста на Универзитету у Бањој Луци“⁹⁰.

У складу са својим могућностима Факултет политичких наука ради на помоћи усавршавању наставног кадра и његовом усмјеравању према потребама које имају студијски програми у процесу извођења наставе.

Наставници и сарадници запослени на Студијском програму политичких наука објавили су стотине научних стручних радова, десетине монографија, а били су и учесници бројних округлих столова, јавних трибина, тренинга и радионица. О стручности наставног и сарадничког особља на Студијском програму политичких наука може се детаљно информисати кроз биографије запослених на званичном сајту Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци⁹¹.

⁹⁰ http://unibl.org/uploads/files/strane/zakoni_i_interni_propisi/2017/Pravilnici/Pravilnik-o-unutrasnjoj-organizaciji-i-sistematizaciji-UNIBL.pdf

⁹¹ <http://www.fpn.unibl.org/index.php/fakultet/nastavnici-i-saradnici/zaposleni-na-fpn>

2.8. Материјални предуслови за рад и учење на Факултету политичких наука (учионице, библиотека, рачунарски центар, простор за студентске организације и њихов несметани рад)

У ранијим поглављима наведено је да је зграда Факултета политичких наука, Универзитета у Бањој Луци је модерно здање усељено 2014. године. Она је прилагођена особама са инвалидитетом и задовољава све основне потребе савременог студирања и научног рада⁹².

Зграда Факултета политичких наука има нето корисног простора 4081 метар. У оквиру овог простора налази се амфитеатар са 250 сједећих мјеста, 13 учионица капацитета од 40 до 120 сједећих мјеста, свечана сала, сала за састанке у деканату, тридесет и седам кабинета за наставнике и сараднике, канцеларија Института за друштвена истраживања, канцеларије за студентске организације Факултета политичких наука, студентска служба и канцеларије за администрацију, библиотека, читаоница (са укупно седамдесет и два мјеста), рачунарски центар (са укупно тридесет и шест мјеста) и студентски бифе. Факултет политичких наука посједује укупно стотину десет рачунара. Од тог броја тридесет рачунара је доступно студентима у оквиру рачунарског центра. Факултет политичких наука има сталну, особљу, студентима и гостима факултета доступну интернет конекцију. Библиотека Факултета политичких наука, Универзитета у Бањој Луци располаже са 4061 насловом у 7991 примјерку.

⁹² <http://www.fpn.unibl.org/index.php/fakultet/foto-galerija/490-zgrada-fpna>

2.9. Информисање студената и јавности о раду Факултета политичких наука и Студијског програма политикологија

2.9.1. Начини информисања студената и јавности, редовност и ажурност информација

Пратећи еру информатичког доба у којем живимо Универзитет у Бањој Луци је највећи дио свога рада и активности пребацио у сферу интернет комуницирања. Наравно, већина обавјештења и информација се објављују и на огласној плочи Факултета политичких наука. Информације о раду факултета могу да се добију и од стручних служби и менаџмента Факултета политичких наука, а постоји и комуницирање са јавности у виду саопштења и позива путем јавних медијских гласила.

Универзитет у Бањој Луци посједује Факултетски информациони систем (ФИС). Путем овог информатичког достигнућа врши се умногоме праћење, администрирање и организовање наставе и наставних процеса на Универзитету у Бањој Луци. Систем обухвата апликацију за студентску службу, веб портал за студенте и веб портал за запослене. У бази података за запослене, наставници и сарадници Факултета политичких наука имају могућност да уносе податке о свом научном раду, развоју каријере и напредовању. Ово олакшава праћење и преглед стања запослених код процеса избора у звања и генерисање извјештаја који обједињују различите податке из различитих служби. Ова је апликација умногоме олакшала статистички рад на Универзитету у Бањој Луци и омогућила је њихово лакше обрађивање и већу доступност. Највећи дио комуникације Факултета политичких наука остварује преко званичног сајта⁹³. Факултет политичких наука користи званичну фејсбук страницу како би активније комуницирао са млађом популацијом која у великој мјери користи друштвене мреже⁹⁴.

⁹³ <http://www.fpn.unibl.org/index.php>

⁹⁴ <https://sr-rs.facebook.com/FPNBL/>

2.9.2. Водич за будуће студенте

У циљу привлачења студената за упис на један од студијских програма који егзистирају на Факултету политичких наука, Универзитета у Бањој Луци, менаџмент ове институције покренуо је израду Водича за будуће студенте. У оквиру овог водича студенти могу да добију све релевантне информације потребне за улазак у процес уписа на један од жељених студијских програма Факултета политичких наука⁹⁵. Детаљније информације о условима уписа, пријемном испиту, тестовима и слично, заинтересовани могу да добију Студентској служби, гдје им је на располагању уписни Информатор.

2.10. Континуирано праћење и периодична ревизија студијских програма

До сада је Студијски програм политичких наука вршио само један процес самоевалуације на првом циклусу студија, али јесте вршио измјене наведене у ранијим поглављима. Ријеч је о измјенама описаним у потпоглаву 2.3.2.

У том дијелу самоевалуационог извјештаја навели смо да је **Студијски програм политичких наука** лиценциран 2007. године на Филозофском факултету Универзитета у Бањој Луци као трогодишњи програм. По његовом завршетку студенти су остваривали 180 ЕЦТС бодова. Тадашњи програм обухватао је четрдесет и шест предмета распоређених у шест семестара (са по три страна језика која су се изводила у свих шест семестара). Издвајањем студијских програма политичких наука, журналистике, социјалног рада и социологије из Филозофског факултета, формиран је Факултет политичких наука. Тај је процес завршен 2009. године. Руководство новооснованог факултета увидјело је да тржиште рада не препознаје и не вреднује адекватно трогодишње дипломе високе стручне спреме. У таквим околностима дипломирани политиколози са остварених 180 ЕЦТС бодова стављани су у лошији положај на тржишту рада. Из тог разлога извршено је релиценцирање постојећег студијског програма, коме је додата и четврта година студија.

⁹⁵ <https://upis.fpn.unibl.org/>

Овај студијски програм добио је колоквијални назив *Прелазни студијски програм политичких наука* из разлога што су по њему студије завршиле само три генерације студената уписиване 2007., 2008. и 2009. године. "Прелазни" програм имао је укупно шездесет предмета распоређених у осам семестара. Сви постојећи студенти Студијског програма политичких наука добили су анекс уговора о студирању по којем им је омогућено да, уколико то желе, заврше четврту годину студија према новолиценцираним измјенама. Они студенти који нису прихватили одредбе анекса уговора, задржали су право да дипломирају по првобитној трогодишњој лиценци. Тако да је у овом периоду дипломирало четрнаест студената који су се одлучили за останак у оквирима првобитне лиценце, чиме су стекли звање Дипломирани политиколог – 180 ЕЦТС бодова и диплому трогодишњег студија.

У вријеме док се вршио процес релиценцирања постојећег трогодишњег Студијског програма политичких наука, извршено је ново лиценцирање четворогодишњег **Студијског програма политикологије** по којем студирају генерације уписане од 2010. године па све до данас (2018.). Студијски програм политикологије је 2010. године имао педесет и пет предмета (укључујући и три страна језика који су се изводили у прва четири семестра) распоређених у осам семестара. Од лиценцирања студијског програма 2010. године до 2019. године Студијски програм политикологије имао је измјене мање од 20 ЕЦТС бодова кроз увођење нових изборних предмета. Ријеч је увођењу сљедећих предмета: Српска политичка мисао, Основе међународног права, Међународно политичко комуницирање, предмет на енглеском језику *The Political Economy of Crises*, као и опциони Француски језик који се изводи прва четири семестра. Данас Студијски програм политикологије има укупно шездесет и три предмета распоређена у осам семестара, укључујући и четири страна језика која се изводе у прва четири семестра.

У ранијем дијелу овог документа наведено је да су Извјештај о самоевалуацији Студијског програма политикологије урађен 2018. године, који је у великој мјери интегрисан у овај извјештај, те емпиријско истраживање о студентима, запослењу и каријерном обрасцу дипломираних студената Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци проведено у првој половини 2019. године, били умногоме повод за лиценцирање новог студијског програма. Због тога се 2019. године кренуло у процес реализације новог студијског програма под називом: „**Студијски програм политичких наука са усмјерењима Међународни односи и Јавна администрација**“

(Број дозволе за рад: 19.040/612-186-14-3/19 од 29.06.2020. године). Нови студијски програм је далеко модернизованији у односу на претходни и умногоме је прилагођен тржишту рада. Већ другу уписну годину, примјетан је пораст студената који уписују Студијски програм политичких наука, у односу на неколико ранијих година када је дошло до стагнације броја студената који су студирали претходно лиценцирани Студијски програм политикологије. Године 2019., посљедње уписне године по старом програму, студиј Политикологије уписало је 25. студената. Већ 2020. године нови студијски програм уписало је 30, а 2021. године 33. студента. Поред Политикологије, нове студијске програме лиценцирала су три од четири студијска програма. У оквиру мастер студија, на четири усмјерења изводи се укупно двадесет шест предмета. Студенти су обавезни да напишу и одбране завршни рад на другом циклусу.

Послије три године постојања Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци покреће мастер студије (академска 2011/2012. година). Уз велико интересовање и одзив студената покрећу се следећа мастер усмјерења: **Политиколошке студије, Међународне студије, Новинарске, Комуниколошке и Студије социјалног рада** (број Дозволе за извођење студијских програма, 07.023/612-669-10/11 од 19.09.2010. године - табела 2.2).

Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци 2018. године добија дозволу за извођење два нова усмјерења на другом циклусу студија Студијског програма политикологије. Ријеч је мастер усмјерењима **Јавна управа и јавне политике** и **Локална самоуправа** (број Одлуке 07.050/612-145-40/17 од 20.06.2018. године). Ово су према тренутним показатељима студентских интересовања најатрактивнији мастер програми на Факултету политичких наука Универзитета у Бањој Луци. Настава из ових новоодобрених мастер усмјерења почела је да се изводи од академске 2018/2019. године.

Године 2017. лиценциран је програм докторских студија под називом **Докторски студиј друштвених наука за истраживачке области Социологија, Политикологија, Социјални рад и социјална политика и Студије медија**. Овај дуго припремани програм почео је са извођењем наставе у академској 2017/2018. години у три истраживачке области и то: **Социологија, Политикологија и Студије медија**. (Рјешење о испуњености услова за извођење студијског програма трећег циклуса, број 07.05/612-176-8/14 од 05.10.2016. године). У оквиру докторских студија изводи се

укупно девет предмета. Студенти су обавезни да напишу и одбране завршни рад на трећем циклусу – докторат У оквиру Вијећа студијског програма политичких наука повремено се анализирају научни и друштвени трендови и на бази њих се пројектују будућа усавршавања предмета, силабуса и уопштено односа према раду и обликовању излазних профила са Студијског програма политичких наука.

3. SWOT АНАЛИЗА СТУДИЈСКОГ ПРОГРАМА ПОЛИТИКОЛОГИЈЕ

Послије обимне, свеобухватне и одговорне анализе у самоевалуацијском процесу урађена је SWOT анализа у којој су идентификоване снаге, слабости, могућности и пријетње за Студијски програм политикологије Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци извођен 2019/20. године SWOT анализа Студијског програма политикологије приказана је табеларно.

Табела: Снаге, слабости, могућности и пријетње

SWOT анализа Студијског програма политикологије	
Снаге	Слабости
➤ Лиценцирана сва три циклуса студијског програма ➤ Постојање кадровских могућности за несметано извођење наставе ➤ Постојање материјалних могућности за несметано извођење наставе ➤ Постојање кадровских и материјалних могућности за квалитетан научно-истраживачки рад ➤ Постојање развијене и добре комуникације између запослених на Студијском програму политикологије и студената ➤ Добре оцјене Студијског програма и његових запослених од стране студената ➤ Постојање велике проходности запослених у научној и друштвеној јавности ➤ Постојање демократског бирања наставника у управу и виша тијела и транспарентност рада ➤ Постојање демократског бирања студентских представника у Сенат Универзитета, Наставно-научно вијеће ФПН-а и студентске организације ➤ Спремност за праћење интересовања и	➤ Недостатак сарадника за извођење часова вјежби ➤ Преоптерећеност дијела наставника по семестру ➤ Застарјелост силабуса и неусаглашеност између теоријског и практичног дијела наставе ➤ Не постојање одговарајуће практичне наставе ➤ Слаба проходност излазног профила са тржиштем рада ➤ Спорост процеса измјена наставног плана и увођења иновитета који би побољшали квалитет студирања

трендова на тржишту рада и прилагођавање студија друштвеним потребама, увођење нових смјерова на другом циклусу и стална усавршавања силабуса ➤ Повезаност са другим студијским програмима политикологије у региону, прије свега Студијским програмом политикологије Факултета политичких наука Универзитета у Београду ➤ Електронска доступност и ажурност информација (веб страница, е-сервис) ➤ Могућност студентског оцјењивања наставника и сарадника ➤ Ажуран рад студентске службе на сва три циклуса, приступачност и отвореност за студенте и запослене ➤ Организовање научних конференција, округлих столова, јавних трибина и предавања	
Могућности	Пријетње
➤ Могућност прилагођавања студијског програма друштвеним трендовима ➤ Могућност остваривања квалитетног научно-истраживачког рада ➤ Могућност остваривања међународне сарадње ➤ Могућност унапријеђења студијског програма кроз политику осигуравања квалитета ➤ Могућност смањења административних баријера и бирократије кроз веће кориштење технологије и рада путем интернета ➤ Могућност активнијег учешћа студената у процесима побољшања квалитета студија преко студентских представника у факултетским тијелима	➤ Демографски пад у Босни и Херцеговини и смањење броја студената на свим универзитетима ➤ Бирократизација универзитета ➤ Слаба проходност излазног профила на савременом тржишту рада

Наведена SWOT анализа Студијског програма политикологије из 2019/20 године се не разлику много од анализе урађене претходне године. Резултати и закључци до који се дошло у изради овог извјештаја, били су управо разлог због којег се кренуло у израду новог студијског програма. Тиме су умногоме исправљени недостаци наведени у овом извјештају а који се везују за Студијски програм политикологије који се изводио школске 2019/20 године. За разлику од студијског програма који је предмет овог извјештаја, нови Студијски програм политичких наука са усмјерењима Међународни односи и Јавна администрација одговара изазовима савременог друштва и потребама тржишта рада, те је умногоме исправио недостатке на које су указивали студенти, као и дипломирани политиколози, такође испитани у процесу израде овог извјештаја.

4. ЗАКЉУЧАК

Извјештај о самоевалуацији Студијског програма политикологије урађен за школску 2018/19. годину, као и овај извјештај, показали су предности, могућности, али и слабости и пријетње које су биле постављене пред Студијски програм политикологије. На њих је указано кроз низ података и проведених истраживања.

Закључак овог истраживања је сличан претходном, проведеном школске 2018/19. године. На Факултету политичких наука Универзитета у Бањој Луци проведена је политика осигурања квалитета и сви се процеси изводе у складу са Законом о високом образовању Републике Српске, универзитетским и факултетским актима, као и добром праксом и препорукама из развијеног свијета. Сва три циклуса студија су лиценцирана и настава се одвија без проблема.

Учење, подучавање и оцјењивање је усмјерено ка студентима. За несметано одвијање наставе постоје одговарајуће кадровске и материјалне могућности. Исто тако и за несметан и квалитетан научно-истраживачки рад. Између наставника и сарадника постоји развијена и добра комуникације, исто тако и између запослених и студената. Досадашње студентске анкете давале су високе оцјене Студијском програму политикологије и запосленима на том студијском програму, али су исто тако показивале да су неопходне одређене промјене и усавршавања.

Студијски програм политикологије који је предмет овог истраживања, показао је велику спремност за промјенама, за сталним усавршавањем, промјеном наставног плана, прилагођавањем научним и друштвеним трендовима. Ово је видљиво у чињеници да је већ после првог Извјештаја о самоевалуацији за школску 2018/9. годину покренут процес изградње новог Студијског програма политичких наука са усмјерењима Међународни односи и Јавна администрација. Новопокренути студијски програм, умногоме је исправио, недостатке старог, који показује и овај извјештај.

Тим за провођење поступка интерне евалуације Студијског програма политикологије (Први циклус студија) за школску 2019/20. годину:

проф. др **Владе Симовић**, руководилац Студијског програма политичких наука⁹⁶

проф. др **Невенко Врањеш**, продекан за наставу на Факултету политичких наука

доц. др **Жељко Будимир**, секретар Студијског програма политичких наука

Милорад Којић, директор Републичког центра за истраживање рата, ратних злочина и тражење несталих цивила

Радослав Вуковић, студент првог циклуса студија на Студијском програму политикологије

У Бањој Луци, 27.11.2021. године

⁹⁶ Назив актуелног студијског програма је Студијски програм политичких наука са усмјерењима Међународни односи и Јавна администрација. Са друге стране извјештај се ради за школску 2019/20 . годину када је био актуелан Студијски програм политикологије. Подаци у тексту су јасно наглашени када је ријеч о садашњем и ранијем студијском програму